

zönyös azzal a pietással szemben, melylyel a lengyelek Báthory emléket ma is a rajongásig tisztelik. Külön kápolnája van a várbeli székesegyházban, a legszebb helyen, a főoltár mögött. Ott van a falhoz illesztve gyönyörű síremléke: piros márványból faragott fekvő alakja a nagy királynak, fején korona, kezében a királyi pálca, lábain sarkantyúk; Santa Gucci olasz művész munkája. Pár év előtt történt, midőn a kápolnát restaurálták (a mire Potocki grófné adott 2000 forintot), hogy a bomlófal mögött rá akadnak Báthory koporsójára. A koporsót felbontották s íme mit látnak: az épen megmaradt szengörökben mintha könyecsek fénylenének (lehet, a nedves falüregből). Báthory sir! siratja a hazát! hangzik a megilletődés moraja. A harangokat megzendítik, a templom megtelik hívőkkel, mindenki tédre borul, a pap miséz a forró imát rebeg ezerek ajaka a nyitott koporsó körül. Később Matejko lerajzolja a koporsóban fekvő vonásait s nagy ünnepélyvel viszik le a sírboltba egy külön fülkébe s emlékművet veretnek róla. El-elshajítják azóta is a lengyelek: óh bár uralkodott volna tovább, nem tiz esztendeig, nem volna tán ok könyezni a haza sorsa felett!

Báthory egyik arcképéről emlékeztem fennebb, a mely koporsója fedelén látható. Ez a legismertebb képe Báthorynak, a mennyiben Krieger fényképe után leginkább el van terjedve. Annaira jellemző arczban és öltözetben egyaránt, hogy (a fényképről nyilatkozata szerint) még angol turisták is veszik, mint a legérdekesebb lengyel történelmi arcképet gyűjteményében, a hol a többiek közt megszerezhető «Magyar Lajos» király, Hedvig (Jadwiga) királyné, «Várnai» Ulászló királyunk arcképe is.

A koporsón levő arckép látása felkeltette a vágyat bennem, hogy a nagy király arcképei után kutassak. S mondhatom: törekvésemet szép siker koronázta. Megtaláltam Báthory leg-hitelesebb s művészi tekintetben legszebb olajfestményü arcképét, melyet még életében festett róla udvari festője, *Köber Márton*, a ki a római császár udvarából ment át a lengyel királyhoz, miután Báthorytól az ő arcképei festésére kizárólagos privilegiumot nyert. Ez a remek kép a misszionáriusok kolostorában őrzetik, életnagyságu, bokáig erő sötét piros brocat királyi talárban ábrázolja a vitéz királyt, fején fekete kucma bogláros forgóval, rövid nyakán széles fekete prémes gallér, oldalán kard, lábain sárga saruk, éles fekete szemei méltóságos tekintetét kölcsönözik a királyi alaknak; magyarosan kipodrótt bajusza maga elég volna, hogy magyarságát elárulja, ha nem volna az egész arcz különben is annyira magyar jellegű, a mit lengyellé nem formálhat még a Jagellók királyi ornatusa sem. Kár, hogy erről a képről nincsenek fényképek, mert ez a leg-hívebb és a legszebb összes képei közt. Nekem sikerült egy rajz másolatához hozzá jutnom, a mely után közöljük a fennebb látható képet. A misszionáriusok féltékenyen őrzik e műkincsüket, annál is inkább, mert egy ízben műértő tolvajok betörték, hogy ellopják, de rajta vesztettek.

Ugyancsak ez udvari festőtől van még egy arcképe Báthorynak Boroszlón: a harmadik megbízható arckép. Találtam ezeken kívül négyet a hg. Czartoryski muzeumban: két kisebb olajfestmény, egyik francia, másik svéd aláírásával, egykorú; a harmadik fatáblára van festve, ezt Danzckában találta és szerezte a herceg; a negyedik nagy életnagyságu mellkép, szintén piros brokát «kontusz»-ban, bogláros forgós süveggel; az arcz idealizálva van és sokkal ifjabbban ábrázolja, mint a többi.

Báthory arcképeinek egy másik forrása az egykoru könyvekben keresendő. Mint a tudo-

mányos irodalom pártfogójának számos könyvet ajánlottak neki az egykoru lengyel írók s az ajánlás mellett sokszor ott találjuk a király arcképét is. Így megvan arcképe *Paprocki*: «Herbarz rycerstwa Polskiego» («Lengyel nemesi czimerkönyv») cz. munkájában; megvan *Cromer* Márton lengyel történetének 1589-iki kiadása czimlapján; megvan *Heidenstein* (udvari történetírója) a muszka hadjáratról írt műve 1590-iki német kiadásán, nagyon szépen kiszinezve stb. stb.

Mindezek közötti ereklyéi lengyelnek és magyaroknak; megérdemlik tőlünk is, hogy tudomásul vegyünk létezésükről.

Arcképeit megőrizték a muzeumok, könyvek, koporsóját a krakkói vártemplom, a pápától kapott diszkardját koporsója, dicső tettei feljegyzék a történelem lapjain s kegyeletos emléket őriz minden lengyel és magyar szíve.

Dr. SZÁDECZKY LAJOS.

UNOKÁM SZÜLETÉSÉRE.

Ne mondd, hogy csúdar a világ,

Hogy megtiport szivedre hág,

S üdvöznék ellene;

Hogy megcsúfolja mind, mi szent,

S lerántja, minek odafejt

Ragyogni kellene.

Bár ez örökförgő körön

Több bú tűnik fel mint öröm,

S haragra s könyre kész:

Ne zúgolódj! — Bú, gyötrelmem

Sebére balzsam is terem

Kérd csak szíved s az ész.

Ha üldöz is künn a világ,

Keblén megnyugtat a család,

Hol szeretet maraszt;

S az anygal, — nézd csak, — a ki benn

Mosolyg a gyermek szemében,

Az ád édes vigaszt!

KISÉRI.

FÉNYBOGÁR.

Itt bolyongok künn az éjben,

Nyugtamat benn nem lelem.

Sűrű felhő van az égen,

Súlyos bánat keblemen.

Köszönöm, kis fénybogárka,

Forrón köszönöm neked:

Útamon hogy a sötétben

Szertehinted fényedet.

Szánssz. Fényed a legőszintébb

Részvét fénye, jól tudom.

És én mégis arra kérlek,

Ne világíts útamon.

Ne világíts. A sötétség

Most nekem oly jó nagyon.

Mintha, mintha csillapitná,

Elaltatná bánatom.

Ah de mégis, csak világíts,

Híntsd rám szende fnyedet,

Nehogy léptem a sötétben

Eltiporjon tégedet.

HIBJÁN JÓZSEF.

HOMOKBÓL FONT KÖTELEK.

ANGOL REGÉNY.

Irta **FRANCILLON R. E.**

HUSZONÖTÖDIK FEJEZET.

A védelem és menekülés.

A keserű csalódás, mely Ferit az által érte, hogy a Castellan-pár után, melytől Mabel eredetire nézve felvilágosítást remélhetett volna, csak egy lány s egy vő maradt, kik arról — a mit ő keresett — mit sem tudtak: nem rontotta meg az ifjú álmát. Mabel iránti szerelme sokkal összhangzóbb része volt valójának, hogy

sem szívét szelleme ellen pártütésre ingerelhette volna. Magában bízta: benne bizott s az első sikertelen kísérletek után is csüggedetlen, kitartó reménytel nézett a többiek elé, bár földrajzi ismeretei annyira tágtáltak és szilárdultak, hogy most már átlátta, hogy India és Dél-Amerika valamennyi házát és pusztáját fel nem kutathatja s a szerencsére kell bíznia — és vajmi szeszélyes az! — ha célt érhet-e valaha vagy nem. Ily körülmények közt más ember okot keresett és talált volna, hogy abba hagyja reménytelen kutatásait — s visszatérjen oda, hova szerelme és honvágya egyaránt vont. De Ferinek ezt tenni ép oly kevéssé jutott eszébe, mint a napnak, hogy megforduljon kimért pályáján azért, mert oly sűrű felhőre talált, melyen sugarai át nem hatolhatnak.

Feri tehát, ágyára vetve magát, jó lelkiismerettel aludt s Mabelről álmodott. Egyszer azonban úgy tetszett neki — talán csak álmában, mintha valami járna a szobában, ágya körül; — azután mintha valaki motozna ajtója kilincsén — aztán egy zuhanás, melyre fölébredt. De minden csöndes levén körülle, meggyőződött, hogy csak álmodott s nem tett további vizsgálatokat. Egyszerűen felült ágya szélére s merengett. A hold épen lemenőben volt s a táj lassanként elsötétült. Ó Mabelre gondolt s a maga útjára, mely szintén sötétebe megy, egyetlen világító sugár nélkül, mely az elveszett nyomokra lövellné fényét...

Egyszerre sajátosságosan éles hosszú fütty reszketett meg a levegőt. Ma, ha éjjel oly füttyet hallunk s felriadunk rá álmunkból, megszidjuk a Watt és Stephenson emléket, a kik a vasutakat divatba hozták. De akkor ilyesmi még nem volt a világon s Feri méltán feljedit a szokatlan hangra annál inkább, mert a mennyire eddig az indiai ültetvények életét ismerte, az éjszakai oly csöndesek voltak mindig, akár a stoke-julioti temető!

Felugrott s a nyitott ablakhoz sietett, mely felől a hosszú fütty hangzék. S ámbár a hold már lement volt, a kert ujra világosodni kezdett. Szaladgáló lámpák, fáklyatűzek futottak össze mind egy pont felé, a honnan egyre erősülő zaj hallatszott, de oly változatos, hogy majd majmok, majd farkasok gyülekezésének tetszhetek.

Feri, Kuba szigetén vándorlásai közben, hallott arról, hogy a négerék, bár keresztényekké lettek, olykor éjszakánként összejönnek, hogy őseik szertartásait pogány isteneiknek hozzák, ugy okoskodva: hogy ha nincsenek e régi istenek, üres szertartásaik csak haszontalan játék, de nem ártanak; s ha netalán mégis vannak, hasznos őket megengesztelni. Azt hitte tehát, hogy egy ily elkésett pogány éji ünnep tanuja lesz most. De a hogy a csoport fáklyái s lámpáival s egyre zavarosabb morajával a kastély felé közelített, Feri el nem gondolhatta, hogy ez ördögimádók, ha csakugyan azok, miért választják titkos bálványtisztelőik színhelyeül a kastély közelét s nem valamely félreeső erdei magányt.

A közelgő tömeget azonban nem valami nagy sziklatü bálványpap vagy próféta, hanem az az otromba mulatt vezette, a kit Feri egy látott volt először, a mint bambuszbotjával keserűen egyensúlyozta. A nagy bamba az ott állt, a mely gypot-ujjasban volt, melynek ajkán a fején nagy karimájú szalma kalapja háromszögletű tábornok kalapnak látszott, a melynek kakaastoll-bokrétával, s kalapja, nyaka, válla, karjai tarka-barka pántlikákkal voltak diszítve, kezében pedig nagy karmester-bot, melylyel a taktus: látszékverni a dobosoknak, a kik követték.

Most nem tudta már Feri, mit gondoljon a kastély felé közeledő tömegről. Éji zenével akarnak tán tisztelni uroknak és unőjüknek — ez volt az egyetlen, még megállhatónak látszó föltevés, közeledtük czélja felől. S hogy jobban szemügyre vehesse őket, egészen kihajolt ablakból. E pillanatban, a mint a közeledők meg látták az ablak keretében az idegen alakot, tiz mordály sült el egyszerre, csörömpölve a falon, összezuva két ablaktáblát, míg egy golyó Ferinek a füle mellett sivitott el.

— Ördögbe is! — kiálta fel önkénytelenül. — Nem éjjeli zene ez, hanem lázadás!

S egyszerre tisztában levén teendőjével, hogy föl kell lármáznia a házat, ha a zajban meg alusznak, — hirtelen becsapta ablakát, ki az

ajtón, — ott a küszöbön megbotlott valamibe, de rá sem ért megnezni, mi az, át a folyosó hosszán, be egy verandába, a honnan lámpa-világot látott kisugárzani.

A Carrel orvos dolgozó-szobája volt s a tudós még mindig papírai fölé hajolva dolgozott.

— Uram, — kiálta rá a belépő ifju, — fel! a ház veszályban forog; a rabszolgák felámadtak.

— Ej, hát ma minden angol úgy megbomlott? Ily csőből jó az áldás?

— Hol az asszony-ság, uram?

— Ném? Mitakarón.

— Siessen, költse fel édes álmából s meneküljenek.

Carrel orvos még most sem hitte, hogy az ő kedves gyermekei, jámbor cselédei, kikkel egész életében csak jót tett, fellázadhasanak. Feri hiába magyarázta neki s beszélt el a mit látott, még füleinek sem hitt, a közeledő zajra — mig egyszer a dolgozó-szoba ajtaja megnyílt, egy utálatosan vigyorgó fekete fő, kezében magásra tartott fejszével, tolaodott be rajta, s az ajtó nyílásában feltűnt a zajongó, fenyegető tömeg.

Egy pillanat, vagy annyi sem — Feri felragadta az asztali lámpát s az ajtóban betolakodó négernek a fejéhez vágta. Maga pedig odaugrott, egész erővel becsapta az ajtót, rátolta a reteszt s neki vetette a hátát.

— Most már azt mondom uram, nincs veszténi való idő, egy perc sem. Költse föl madame-ot s meneküljenek.

Carrel ur nem volt gyáva ember s ha maga van, Ferivel együtt bizonyára szembe száll a lázadókkal. De neje! a gyönyörű, anyagi gyermek! a kinek soha ágyában egy rózsaszirm sem gyűrűlt meg! Mi lesz azzal, ha ő itt az ajtó védelmében életi megmagát.

Egy percnyi meggondolás után eltávozott s az ajtó védelmét egyedül Ferire hagyta. E közben a tömeg is megérkezett az ajtóhoz s rázni kezdtek kívülről. Az ajtó erős volt, még a retesz is birta s Feri is egész erejével tartotta az ajtót. A percek azonban teltek s órahosszaknak tetszettek. Vajjon hol van az utitársra, Janó? Esztől ugyan nem igen várható segítséget, de ajtó-támasztó sulnyak ő is jó lett volna. S hol késnek Carrelék? mert tudta, hogy erre felé kell menekülniök, ha a támadók karjaiba szaladni nem akarnak. A helyzet percről-percetre fenyegetőbbé vált. Mint Atlas a világot, fiatal emberünk is úgy tartotta vállain szíves — de végre is neki idegen s közönyös házi gazdája életét, menekvéséét. Miért? maga sem tudta volna megmondani. Először életében volt, hogy mások élete az ő bátorságától, akaratától és erélyétől függött; ez fölemelte öntudatát.

Végre nyílt az oldalajtó, s Carrel ur, kezében éji lámpával, karján remegő kis nőcskéjét vezetve, megjelent. Feri, utolsó erőfeszítéssel tartva még a kívülről már erősen ostromolt ajtót — nem szólhatott, csak szemével intett nekik, hogy siessenek menekülni — mig nem késő.

Néhány perc telhetett gyors távozásuk után. A doktor, gondolá Feri, bizonyára ismeri háza és környéke minden zege-zugát, azóta megtalálhatták egér-utjakat; nem bírom tovább, most már sorsomra kell bíznom magamat.

S elereszté az ajtót, mely védőjével együtt maga is gyöngült már s kezdett vala engedni, úgy hogy most egyszerre csak bezuhan s öten vagy hatan is beestek rajta, egyremásra bukva s a győztes tömeg, nem tudva mit talál a bezu-

UTOLSÓ ERŐFESZÍTÉSSEL TARTVA MÉG AZ AJTÓT...

zott ajtó mögött, nem ellentállást-e, megijedt magától s bizalmatlanul fogadta diadalát...

S Feri? A hosszas erőfeszítésben elveszté eszmélete tisztaságát. Zavart gondolatok cikáztak át agyán. Megtettem a mit tehettem — gondola — de gondolatát akaratlanul is Mabelle kötötte össze, mintha ezt is érte tette volna. Nem érte jött-e ide? s a mit itt tennie kelle, nem az érte vállalt feladat egy tartozandósága vala e? Ajkán a kedves névvel rogyott össze kimerülten s elvesztette eszméletét...

Villám ezredes, az ujoncz hadvezérek kezdetleges módja szerint, minden erejét egy pontra összesítette s a többieket merőben elhanyagolta, még arra sem gondolva, hogy őrszemeket állítson azokra, netalán megtámadtatás, vagy az ellenség menekülése ellenében. Így Carrel doktort és nejét semmi sem akadályozta a menekülésben.

— Hová megyünk, Jakab? — kérde a nőcske férjétől, a ki őt csak vonszolta magával seb esen. — Isten tudja! — felelt az; — de a bárhová, csak mennünk kell.

— De ugy sincsenek lovaink, kedvesem; nem mehetünk messzire; jobb volna itt leülni s meghalni.

— Hallod! — suttogá férje. — S hátuk mögött a házból oly irtózatoss láma és vad zaj hangzék, hogy az ideges asszonyka — nem várva több czáfolatát előbbi mondanának — maga ugrott fel és sürgette férjét.

— Fussunk!

— Fussunk! — hangzék hátuk mögött egy idegen hang. A doktor egy percze ijedten állott meg: fel vannak tán fedezve s üldözi valaki? Futásban megragadta neje kezét s maga mögé állítva azt, hirtelen visszafordult — őt védve — s szembeállt vélt üldözőjével.

— Fussunk, fussunk! — ismétlé a hang, — s tulajdonosa vézna kezeivel eltakarta arczát, szemeit, vakon futott és a doktorba ütközve reszkette dobant le a földre. Az orvos neje feliskolt; de Carrel ur megismerte a «honvagy betegét» (szerinte) s felemelve őt — maga is ismételte: — Fussunk!

— Minden oly vörös, mint a vér, — suttogá remegve a bamba, kinek az ijedség ujra előidézte rémlátásait. — Mint a vér! Csupa vér! Jaj, jaj! fussunk.

S futottak. Lábaik könnyen szeltek a levegőt, nyelték a távot, s mégis mintha óráig tartott volna futásuk s mégis alig érték volna ki a parkból. Visszatekinteni nem mertek... Szerencsések, mert a Lót asszonyának a sorsa érte volna el őket. Hátuk mögött égett a ház, s a nehézfüstfelhők kavargtak. Ők egyre hallották a zajt, a süvöltést, a tombolást, s azt hitték, üldözöik nyomukban vannak mindenütt. Lihelve, lélekzet-vesztetten futottak az éjben, folyvást üldözve, nyomukban a vad gyilkosok — úgy képzelték. S csak a félelem kétségbeesése tartotta fenn, hogy össze ne rogyjanak.

S egyszerre csoda történt. A csodákkal teljes világ legnagyobb csodája: feljött a nap. Nem európai napfeljötté, melyet szürkület, hajnalpir s hosszú készülődés előz meg. A tropikus ég alatt a nap egyszerre bukkán föl a sötétből, az éjt nappallá változtatja, szétüzi rémeit s életet önt a dermedt tagokba...

A futók, mintha lidércnyomás alól szabadultak volna — fellélekzettek. Körültekintettek. Senki sem üldözte, magok voltak, mentve voltak, sűrű zöld erdőben. Akaratlanul lerogytak a zöld fűbe és egy szót sem tudtak szólni — soká, soká.

Egyszerre észrevették, hogy az eget, a fák között, sűrű, nehéz felhők borítják, melyek szüntelen kavarnak, kavarnak... Itt-ott a felhők szétnyíltak s láng csapott ki közülök — halvány a nap fénye miatt, mégis észrevehető.

A kastély egész hosszában lángokban áll... — Nanette! — kiálta fel az asszony, — istenem, Nanette ott maradt! — Irásaim, könyveim, nagy művem — minden odavész! egy élet munkája! — Ez volt a doktor gondolata.

S Feri, a kinek menekülésüket köszönték, egyikőnek sem jutott eszébe!

Még Janónak sem, a ki — mig azok siránkoztak vesztésükön — ismét meglelt, régi elemében s visszanyerve vidámságát, felkiáltott, ujjongva:

— Milyen szép zöld az erdő!

(Folyt. köv.)

GRÓF KARÁCSONYI GUIDÓ.

1817—1885.

A magyar főrangú-világ egyik legismertebb alakja, a dugazdagságáról ép úgy, mint áldozatkészségéről nevezetes főúr, gróf Karácsonyi Guidó e hó 15-én Buziáson elhunyt. A gyszahir mind azokra, a kik ismerték — pedig azok száma legió — annál megdöbbentőbben hatott, mivel váratlanul érkezett s a gróf egészségi állapotáról aggasztó hírek nem előzték meg. Sőt sokaknak úgy tűnhetett föl, mintha még csak néhány nap előtt látták volna kirobogni fogatán a hatvani-utczai kaszinó kapujából, vagy tapsolni nemzeti színházi pályaháiban, kabátja gomolykában az elmaradhatatlan Marchal Niel rózsával, arczán az egykori feltűnő férfi-szépségnek még most is fölismerhető nyomával s a valódi grand seigneur öltözkéivel és testtartásával.

Mert gróf Karácsonyi Guidó valódi magyar főúr volt e szó legteljesebb értelmében, dacára annak, hogy ő volt családjában az első, a ki az arisztokrata körökbe fölemelkedett. Fölemelkedett a saját erejéből, hiven követvén a sok nagy ur előtt alig létező jelszót: «a nemesség kötelez», még mielőtt maga főnemes lett volna. Korán fölébredt, hogy a társadalom, a közelet nagy igényekkel lép föl a nagy vagyon iránt, s nem kívánt kitérni ez igények teljesítésének kötelezettsége elől, sőt maga kereste föl azt, a jótékonyaságot választván élete földadatát s üzete azt benső ösztönből, nagy arányokban, mint a hogy csak igen kevesen üzik azok közül, kiknek a jó szerencse nagy vagyont adott. E jótékonyasága tette őt egyenrangúvá a legelőkelőbbekkel ez országban s biztosított neki szíves fogadtatást ama körökben, melyeknek még ma sem utolsó jellemvonása a kizárólagosság.

Atyja Karácsonyi Lipót, anyja Stahrenberg Mária grófnő volt. Atyja Torontálban egykor alispánként működött s mint dugazdag, ko-

moly, tiszta jellemű férfi köztisztelőben állt. Fia, Guido, 1817-ben augusztus 7-én született Budapesten s már ifjú korában kitűnt élénk érdeklődésével a művészetek és irodalom iránt. Egyik főntartója volt a 40-es években Petrichovich Horváth Lázár által szerkesztett «Honderű» szépirodalmi lapnak, mely akkor az arisztokrata osztály ízlését képviselte, a nemzeti színháznak megnyitásától kezdve állandó páholybérletje s rendes látogatója volt s bizalmas baráti viszonyban állott Lisztel, Berlioz-val és sok más jeles művésszel. Mint kiválóan vallásos érzületű ember számos plébániát és iskolát alapított nagy kiterjedésű birtokain, hol egyuttal telepítéseket is eszközölt. Első kitüntetését is az egyház körül tett érdemeiért nyerte: IX. Pius pápától a Krisztus-, a jeruzsálemi patriarkhától a szentsír-rendet.

Fiatalkorában házassodott, nőül vevén a legdúsabb örökösök egyikét, Marczibányi Máriát, kivel boldog családi életet élt, mely számos szép gyermekkel lőn megáldva. A dús gazdag urnő díszbe lett a társadalomnak s nemes érzülete teljesen egybehangzó levén férjével, az egyesített nagy birtokok módját nyújtottak nekik, hogy nagyuri életök mellett közecselokra még többet áldozzanak.

Abban az időben, midőn a Bach-kormány legerősebben működött Magyarország némesítése: tette le Karácsonyi Guidó az akadémiánál azt a negyvenezer forintnyi alapítványát, melynek kamatai színművek jutalmazására valának szánva. A magyar nyelvnek, a magyar nemzeti szellemnek ugyanis nem volt akkor erősebb bástyája, feltettebb vára a nemzeti színháznál s Karácsonyi ez alapítványával sokat lendített a magyarság ügyén. Évről évre jeles színművek nyerték el a jutalmat, gyarapítva a nemzeti színház játékrendjét s buzdítva a hivatottakat költői művek alkotására. A Karácsonyi-jutalom ugyanis, ép úgy mint a Teleki-fele még ma is, kezdetben minden évben ki volt adandó a viszonylag legjobb pályamunkának; később azonban a gróf engedett az akadémia amaz ohajtásának, hogy a jutalom csak önálló becsü

GRÓF KARÁCSONYI GUIDÓ. Ellinger Ede fényképe után.

BODOKY LAJOS. Ellinger Ede fényképe után.

műnek adassék ki. Azóta csak Szigligeti «Trónkeresője» és Csiky Gergely «Ellenállhatlanja» részesült a 400 aranyos nagy jutalomban, míg a meddő pályázatok után visszatartott jutalmakat más, irodalmi becsü munkák díjazására fordítja az akadémia, minők Greguss Ágost Shakspeare-könyve, Arany «Arisztófanesz»- és Csiky «Plautus»-fordítása.

A trónörökös születésekor Karácsonyi 100 ezer forintos alapítványt tett, melynek kamatai évről-évre emberbaráti célokra, jótékony intézetek s egyes szegények segélyezésére fordíthatnak.

Karácsonyi Guidó 1858 végén kapta meg a grófi rangot, de ez csak osztrák grófirang lehetett. Magyar gróffá csak később tehetett a már megkoronázott király, midőn közhasznú érdemei elismerésül a belső titkos tanácsosok sorába is emelte a fejedelmi kegy.

Közhasznú érdemei valóban méltók is voltak az elismerésre. Nincs mágnás a ma élők között, kinek nevéhez annyi jótékony alapítvány lenne fűzve, mint az övéhez. A már említett 40 ezer forintos akadémiai és 100 ezer forintos Rudolf-alapítványon kívül Karácsonyi nyolcezer forinttal járult a nemzeti színház nyugdíjalapjához, kétezerrel a nemzeti múzeumhoz, ötezerrel a nemzeti zenedéhez, kétezerrel a lipótvárosi bazilika építési alapjához, stb. Minden nemes ügynek, közhasznú czélnek bőkezű gyámoltója volt, a nőegyletek, iskolák, kultusz- és jótékony-sági intézetek mind áldozatra kész pártfogót találtak benne, annyira, hogy példabeszéddé vált, hogy Karácsonyi elé nem lehet oly gyűjtő ívet tenni, melyre jelentékeny összegeket ne jegyvezne. Csak néhány év előtt, franciaországi példa nyomán, a nép erkölcsi emelésére Pest-megyében levő birtokán, Solymáron és Vörösvárott huszezer forinttal «rózsaleány-díjat» alapított, mely minden évben kiadatik a legjobb erkölcsűnek tartott férjhezmenő leánynak. Az első ily díjkiosztási ünnep nagy fényvel ment végbe, melyen a grófn kívül számos előkelőség is megjelent s Haynald kalocsai bíboros-érsek eskette meg az első rózsamenyasszonyt.

LENGYEL VENDÉGEINK AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSON, A FŐVÁROSI PAVILLON ELŐTT.

Klöss fényképe után.

Gróf Karácsonyi Guidó valamint első volt ama főurak között, kik az elnyomatás idejében a magyar irodalomnak segítségére siettek, úgy első volt azok között is, kik megemlékezve gróf Széchenyi István ama buzditására, hogy Budapestet az ország fővárosává kell kifejleszteni s e célból első sorban a magyar főurak válaszként állandó lakásukká, — mindjárt nősülése után elkezdé építtetni a Krisztina-városban ama pompás kastélyt, mely izléses építkezésével s hatalmas arányaival ma is mindenkinek szemébe ötlék, a ki a budai vár nyugati bástyáiról alá tekint. E nagy fényüzéssel épült palota, melyben színház, képtár, téli kert van berendezve, egyike az ország legfényesebb urak lakóhelyeinek, melyben gyakran gyűlt egybe a születési és szellemi arisztokrácia a vendégszerető házigazda országos hírvételeire, melyeken a konyha és a pince által nyújtható élvezeteknél kívül gondoskodva volt a szellemi szórakozás igényeiről is. Szépség és szellem, vagyon és érdem, rang és tehetség, születés és hírnév képviselői találkoztak e fényes termekben, melyeknek pompája uralkodókéval versenyezett.

Az utolsó nagy társaság szomorú alkalommal találkozott a Karácsonyi-palotában. Az impozáns lépcsőházat, a ragyogó márványfalakat, az óriási tükröket fekete gyászlepel borította: a ház urnóját kiterítve feküdt a ravatalon.

Ezota a Karácsonyi-palota pusztá s elhagyott. A ház ura elköltözött reáltanoda utcái házába, abban keresve fájdalma vigasztalást, hogy gyermekei nevelésére felügyeljen. Csak még egyszer, e tavaszon az országos kiállítás megnyitáskor gyultak fel a palota csillárjai a külföldi kitünőségek tiszteletére, kik a nemzeti ünnep alkalmából fővárosunkat látogatták, sikkal kitüntettek.

Szép életpálya volt, melyet a nemes gróf befutott. A nemes lelkek elé táruló mezők leg-szebbikén: a jótékonyosság mezején vitte sokra. Mint emberbarát volt jelentékeny s mint műpártoló. Kevésbé mint politikus, noha 1866-tól egész az utolsó választásokig mindig képviselő s a delegációkban a tengerészeti bizottság elnöke volt. Legutóbb fiának, Aladárnak engedte át a képviselőházi székét s maga a csendesebb főrendiházba vonult.

Az utolsó tavaszi lövészények óta — a lövészényekről ritkán maradt el — keveset volt nyilvánosan látható. Juliusban Karlsbadot kereste föl, de itt már nem a régi, dalásztartású férfi volt, s nem lehetett többé fölismerni az egykori Adóniszt, kit anyáink az ország leg-szebb férfiaként tartottak. Panaszkodott az asztma ellen, mely lélekzetét nehézzé teszi. Ágyban fekvő beteg azonban nem volt s a halál hirtelen lepte meg Buziáson, hová üdülést meríteni utazott.

Legyen neki könnyű a föld, a kinek jó szíve annyi fájó könyűt tört le s annyi embertársának segített könyebben elviselhetővé tenni az élet terheit.

BODOKY LAJOS.

1833—1885.

Ama nagy arányú haladás, melyet hazánk az utolsó évtizedek alatt a műszaki, különösen pedig a vízipépítészeti téren fölmutat, főszében egy férfiú nevéhez van kötve, kinek hosszan tartott kinos szenvedés után e hó 13-án történt elhunytát nagy oka van őszinte fájdalommal gyászolni az ország közügyének. Mint a titkos rugó az óra gépezetében a fűrkésző szem elől elrejtőzve végzi mozgató munkáját: úgy Bodoky Lajos, a most elhunyt miniszteri tanácsos is, csendben, de fáradszóról munkájukkal rugója vala ama nagy szabású műveleteknek, melyeket a visszabálozások terén fölmutatathatunk.

Bodoky Lajos egyike volt hazánk legkitünőbb vízipépítészeinek, kiváló szakférfi a téren, kinek érdemeit eléggé csak az méltányolhatja, a ki a miniszteri bureauk misztériumaiba betekint-hetve, az elhunyt kiváló tehetségeinek, fáradságnak tudó munkáerejének, elméleti és gyakorlati szakképzettségének tanuja lehetett s meggyőződhetett, hogy a szakképzettség, melyet megszoktunk egyoldalunak tekinteni, miként

párosult nála ama széles látókörrrel, mely őt a szakkérdéseknek államférfiúi megítélésére is képesíté.

E sorok írója előtt még ez év tavaszán, midőn Bodoky betegsége már végzetes jelleget öltött, oda nyilatkozott egy magas állású mérnök és államférfi, hogy Magyarország vízi ügyeit nem érte még olyan csapás, mint a minő azt Bodoky elhunytával sújtani fogja. Igaza volt. A csapás ime bekövetkezett. A kitűnő tehnikusk, a jeles adminisztrátor, a lelkiismeretes és páratlan munkásságú tisztviselő nincs többé. De élete és munkássága érzésnél marandóbb emléket alkot nevének a halás utókor szívében.

Magyarország közgazdasági fejlődés-történetének nem egy lapja lesz szoros kapcsolatban Bodoky nevével, bárha jelleménél fogva mindig háttérbe vonult s másnak engedte a babért, melyre pedig ő szerzett érdemeket. Az ő nemes egyszerűsége s tiszteletet gerjesztő szerénysége soha sem vágyott más elismerés után, mint a melyet a kötelesség hű teljesítése saját öntu datában kellett.

Pedig ha csak futólag tekintünk is végig azokon a századokra kiható nagyszabású alkotásokon, a melyek által a Tisza völgyén egy majdan virágzó gazdasági kultúra, a Dunán egy nagy nemzetközi forgalom alapjai lőnek megvetve; ha csak felületesen méltányoljuk is azokat a számos technikai és adminisztratív műveleteket, melyek különösen a legutóbbi 10 év alatt folyóink szabályozása, az ármentesítés és belvíz-levezetés terén oly kiváló sikerrel létesítették: lehetetlen elismeréssel nem adoznunk e kiváló szakférfiúnak, ki mindezen alkotásoknak egyik vezérő szelleme volt.

Bodoky Lajos 1833. október 1-én született Békés-Gyulán, hol atyja megyei mérnök volt. Tanulmányait Kecskeméten, Eperjesen és Budapesten végezte s a budai József-műegyetemből 1852-ben, tehát 19 éves korában kikerülve, Herich mellett két évig a Tisza-szabályozási felügyelőség-nélszolgálat s azután bátyjához, Bodoky Károlyhoz ment Gyulára, a ki ott Körös-Berettyó-szabályozási főmérnök volt.

1860-ban az alkotmányos élet beálltával Békésmegye főmérnökévé választá az alig 27 éves ifjút. Ez állásában azonban nem sokáig maradt: a provizórium alatt ugyanis lekötözött, mint magánmérnök működött, míg nem 1863-ban a Temes-szabályozó társulat főmérnökévé választották. Itt kifejtett szakavatott működése már akkor országsszerte elismerést szerzett számára a szakférfiak körében. Itt dolgozta át és adta ki Humphrey és Abbotnak akkortájt megjelent s szakkörökben világszerte feltűnést keltett nagy művét a Mississippin eszközölt víz-sebesség-mérések eredményeiről s az ezekből levont vízfolyási elméletről.

Bátyja halálával a kormány ő vele tölté be a Gyulán megüresedett kir. főmérnöki állást, honnan 1872-ben Budapestre hivatott s itt a Duna-szabályozásnál nyert kiváló képzettségének megfelelő állást és hatáskört. A szabályozási munkák befejeztével orsz. középítészeti felügyelővé nevezetett ki, mely állásában tevékeny részt vett vízszabályozási ügyeink intézésében. Ebben az állásban volt egész 1881-ig, a midőn a műszaki tanács szervezésével osztálytanácsosi minőségben a vízipépítészeti osztály élére állították, mely állásában vízszabályozási ügyeink technikai intézése terén az ő méltán megillető vezérszerep jutott osztályrészeül. Erre az időre esnek a Tisza és mellékfolyói völgyén megindított s részben már végre is hajtott nagymérvű ármentesítési és szabályozási munkák, melyek sikereiből jelentékeny rész illeti őt.

De nemcsak a technikai téren volt ő első az első között, de a vízügyi adminisztráció terén is. Ez indította báró Kemény Gábor közmunka- és közlekedésügyi minisztert arra, hogy a mint e miniszterium vezetését átvette, Bodokyt a műszaki tanácsból, miniszteri tanácsosi minőségben, a vízügyi-adminisztráció élére állítsa. S ezzel Bodoky eljutott arra a polezra, a melyen kellő hatáskörrel tovább fejleszthet ama

nagyszabású s a késő jövőre kiható alkotásokat, melyek alapjainak letételében is oly kiváló része volt.

A magyar technikai irodalom színterén egyik legkiválóbb és leghivatottabb munkásai közé számíthatja Bodoky, bár túlhalmozott hivatás-e elfoglaltatása mellett csak ritkábban szentelhetett időt a nyilvános irodalmi működésnek. 1873-ban a bécsi világkiállítás tanulmányozására küldetvén ki, az ott kiállított vízipépítészeti tárgyakról irt terjedelmes és szakavatott jelentést, majd pár évvel később a kormány megbízásából a franciaországi csatornákat tanulmányozván, ott szerzett tapasztalatairól szintén nagyterjedű művet bocsátott közre. Tevékeny részt vett a mérnök-egyesület vízipépítési szakosztályának tárgyalásaiban, s a „Hon“-ban közölt alapos és magvas cikkei a Tisza és Duna szabályozásáról s egyéb vízszabályozási kérdésekről a nagy közönség körében is méltó figyelmet keltettek s nem csekély mértékben járultak az eszmék és nézetek tisztázásához. Bodokyt úgy hivatalos, mint magán életében puritán jellem, nemcsak egyszerűség jellemző, s ez is hozzá járult amaz őszinte részvét fokozásához, melyet az érdemekben gazdag férfi elhunytá keltett.

GONDA BÉLA.

A TATÁR KHAN DULCSÁSZÁJA.

Történeti adoma.

(Vége.)

Még nem érte el a Sajó vizét és Szerdahelyt az öreg úr: már olyan nyugtalanító jelek mutatkoztak a láthatáron, melyek atyai szívét nagy mértékben megdöbbentették. A csaknem nappalias holdvilágítás dacára hol itt, hol amott látszott fölgyni egy-egy tűzoszlop, mely rövidebb vagy hosszabb ideig festé vörösré a láthatárt. Minél jobban közeledtek a Mezőség felé, annál több menekülő emberrel találkoztak; míg végre egész csapatok érkeztek, magok előtt hajtva marháikat s remült sietéssel hátukon cipelve gyermekeiket s becsesebb portékáikat. Az öreg úr kérdéseire minden ajakról ugyanazon kiáltás felelt: *jó a tatár!*

Torma Péter azonban még mindig bizott abban, hogy a dulongó csordák a Sajó mentétől visszafordulnak; mert nem igen tudta elképzelni, hogy e lovas nép az erdős és havasos részek felé induljon, hol kevés kilátása lehet a rablásra, de annál több a megszorításra, vagy éppen a megsemmisülésre. Legvalószínűtlenebbnek tartotta pedig, hogy éppen Vés és Görgény tájékat keressék fel, Erdély e két hegyi várát, mely mindig erős őrséggel szokott megrakva lenni, arra nézve, hogy kisebb portyázó csapatokat véres fejjel üzzön vissza.

Mindezek a szép remények füstbe mentek, még mielőtt Szerdahelyt elérte volna. Mert még nem volt éjfél sem, midőn az öreg úr szekerét egyszerre feltáraztatta valaki, egy kis erős ember, a ki a gyepőlő kantárát ragadta meg. A lovak visszahököltek s a szekér egyszerre megállott.

— No mi baj? — kérde az öreg úr, a ki megállítót hirtelen nem ismerte fel és res kiáltott a kocsisra: — Vágy nyaka közé a gaz-embernek!

A kocsis épen teljesíteni akarta a parancsot, midőn az utonálló a holdvilág felé fordította arczát és a gazda, valamint a kocsis egyszerre felismerték, hogy az nem más, mint Bedő Áron.

Lassan és kétségbeesetten titokteljes arccal közeledett gazdája felé, úgy hogy az öreg urnak minden hajszála az ég felé állott ijedében.

— Mi az Áron gazda, talán valami baj van? — hebegte fogvacogva az öreg úr.

— Aj, bizony nagy baj van! — felelé kétségbeesett hangon a székely ember.

— Talán a tatárokkal találkoztak kendtek? — Aj, bizony találkoztunk!

— És talán elfogták a kedves gyermekemet? — kiáltja az öreg úr s már akkor lent is volt a szekérről, s vállánál fogva úgy megráta a kis székely embert, hogy a feje majd lehullott a nyakáról.

— Aj, bizony elfogták, — mondja a székely nagy keservesen.

— Milliom forgós, lobogós ménkü! Hát ne potyogassa kend a szót egyenként, hanem mondja el az egész dolgot, hogy történt? — Hát, az bizony csak úgy, hogy mentünk, megdöglünk s ahaj már át is szállánk a Sajó

révén: midőn egyszerre csak ott toppan a remítő sok tatár, a mely úgy elepte a mezőt, mint csak a sáska. A szekereinket egyszerre körülözlönk, a dárdsainkat egy szempillantásb-an leverék, engemet pedig a kisasszonnyal és a hintóval körülfogtak és mint a fergeteg vittek a sereg elejére magához a fiatal tatárkámhoz. Azt gondoltam, hogy már vége van az életünknek, nem is adtam volna érettek egy rossz polturát sem: de hát ime, a mint az a szép arany köntösű fiatal tatár kám a kisasszonyunkat megpillantá, ahaj egyszerre olyan nyágas lett, mint a bárány, a kisasszonyt le-emelte a kocsiából és bevitte piros selyem sátrába, melyet épen akkor ütöttek fel a víz partján. Egy kis vártatva egy tolmács kijöve hozám és a tatár kám szavával egy aranyat nyomott markomba ezzel az izenettel: „Eredj vissza ahhoz a tisztességes magyar urhoz, Torma Péter uramhoz és mond meg neki: ugyan köszönöm, hogy mennyasszonyt küldött a házamhoz, mert épen házassodni készültem. Ne féljen, mert leányát tejbén, vajban fogom fűrésztetni; rőzsamézével és nektárral táplálom s a hintót is csak azért nem küldöm neki vissza, hogy leányát annál nagyobb gondossággal szállíthassam el hazámába, Tatárországba, honnan majd igen örvendetes leveleket foguak küldeni ő kedgyelmének!

Ez elbeszélés alatt Torma Péter uramat hol hideg, hol meleg lelte ki és mindegyre füle tövéhez kapkodott, mintha csak a szunyogok csipdesnék.

— No üljön fel kend, — mondá elvégre, — te pedig, kocsis, hajts vissza hazafelé, a hogy csak bírsz, sem ostor, sem ló nem a tied!

A szekér visszafordult s a következő pillanatban villámként tűntek el az éj homályában.

Torma Péter alig várta, hogy haza érjen: azonnal sietett le pinczéjébe; lebecsította az alsó verembe járó csapdát és oda óvatossággal szállva, a hóna alatt vitt börszakot, mely általveté alakban volt készítve, megtöltötte arany-pénzzel, úgy, hogy mindenik felébe 1000—1000 darab esett; azon időben olyan összeg, melyen Erdélyben egész dominiumot lehetett venni.

A mint a pénzzel készen volt és nagy nehezen a felső pinczébe felezipelte: azonnal hivatá Bedő Áront és átadva neki a börszakot, ekként szólott:

— Hallja kend, Bedő Áron, becsületes cseledelem. Azt jól tudja kend, hogy nekem csak egy kincsem van a világon, az én Ilona leányom, a kiért nemcsak vagyonomat, hanem életemet is szívesen odaadom. Üljön fel kend legjobb paripámra, a Ráróra; egy másik jó vezetékre tegye fel kend ezt a börszakot, a melyben 2000 arany van, még néhai boldog emlékeztül Bethlen Gábor és I. Rákóczy György fejedelmek képeivel kiverve. Ez annyi pénz, hallja kend, hogy ezt a kudni jószágot tiszser meg lehetne rajta venni. A vezetéken kívül vigyen magával még két dárds legényt, nehogy a pénzt az uton elvegye valaki. Ezzel a pénzzel pedig lóhalálában futtasson kend a tatár kám után; mondja meg ő nagyságának, hogy az én Ilonám nem eladó: azért csak úgy tekintem, mint hadi foglyot; küldöm a váltásdíjat, ha nem elég, szabja meg ő nagysága, a mint gondolja és én kifizetem, csak drága leányomat bocsássa. Kend okos ember Bedő Áron, nem is érek reá a sok szóra: csak annyit mondok, hogy a leány nélkül vissza ne térjen kend, ha mindjárt Tatárországig menne is utána.

— Megérttem nemzetes uram, — mondja a székely, — és akképen teszek, a hogy meg van parancsolva.

— Az Isten áldása járjon kenddel!

Várta, várta, mind hiában várta másnap, harmadnap kedves drága leányát. Torma Péter uram.

Elvégre a negyedik nap estéjén egyszerre lódobogás verte fel az udvart és a tornáczon várakozó öreg úr előtt, a galambbugos kapuban feltűnt Bedő Áron porral bevont alakja, a vezető és két dárds legény kíséretében; a lónak és gazdájának egyaránt csüngőre állott a feje; mi eléggé mutatta, hogy igen gyengén érzik magukat. Az öreg székely nehézkesen dobta le magát lováról, mely nyírvite haladt az akol nyílása felé, miáltal Bedő Áron a másik lóról a pénzes börszakot emelte vállaira és görnyedve cipelte azt a tornác felé, odavetve Torma Péter lábaihoz, hogy az arany sulya alatt csak úgy döngött a padlat.

Torma Péter sötéten nézett az előtte álló megtörtött emberre és csak nagy kinnal tudta kinyögni a kérdést:

— Hát persze nem tudta kend utolérni? Tudtam, hogy ez lesz belőle; mind ilyen a székely ember: egy nap, két nap viczkánodzik mint a tüzös ló, azután kidől a hámból, nem lehet hasznát venni!

— Azt bizony rosszul találta el kelmed, nemzetes uram: mert abból nem igaz egy hang sem! — felelt dacosan a székely.

— Mit, hát utolérte kend a kámot?

— Utól bizony, vesztett volna az országában! — Beszélt kend vele?

— Beszélttem hát; elmondám neki a nemzetes uram izenettel szóról szóra és letettem ezt a zsák pénzt a lábai elé épen úgy, mint most a kedgyelmé elé.

— Hát azután mit mondott?

— Azt mondatna tolmácsa által: No te becsületes disznó, látszik, hogy hü kuttyája vagy a gazdának; mert ha az nem lennél, ezzel a sok pénzzel utat vesztettél volna ilyen zivatáros világban. Látom, hogy fáradt vagy s hiszem, hogy meg is éheztl: azért csak telepedjél le ide a sátor elé; majd küldetek neked inni és enni, a mennyi kell. A mi pedig a választ illeti: azt elmondja neked maga a volt kisasszonyod, az én feleségem maga. Azzal ott hagyott a fakóp-nél, azaz hogy a pénzes zsáknál, melyre én aztán letelepédem és vártam, hogy mi lesz már ebből? Hát a mint ott üldögélek: egyszer, mint a mesében, kihoznak elébem egy kis, aranyos asztalt, betéríték finom kamukával és nagy arany-tálon reá tettek valami rőzsaszínű kocsonyát, melybe kés volt üve, hogy egym belőle, a mennyi tetszik. Azután melléje tevén egy nagy arany-fazekat valami léfével, a melybe egy hosszú nádszál vala dugva, hogy azon keresztül szopogassam.

— No te gyaur! — mondja a tolmács, — ime ilyen étellel és itallal tartja a feleséges kám a te urad leányát, mint jámbor feleségét. Ez a rőzsaszínű kocsonya a legpompásabb dulcsásza, a mely a híres balkáni rőzsák olajából és mézből készül, megrakva édes mandulával; ebben a serlegben pedig a legfélegesebb serbet van, minőt csak királyok és fejedelmek szoktak izlelni, ha ugyan módjuk van benne.

— Ahaj! én is leszelék abból a híres étékből, de hát olyan édes vala, hogy nem tudtam lenyelni belőle egy falatot sem. Megkóstolám azt a híres italt is a nádszálon keresztül, de azzal sem jártam jobban, olyan éremlygős volt az, hogy majd kifordult a bélem tőle. No — mondám — ha a ti fejedelmek szeretik az ilyesmit, hát Isten hírével csak éljenek vele, én pedig előhozatam a tarisznyámat, kivettem belőle a kenyert, szalonát és a segesvári bicskával megebédeltem belőle.

A tolmács mosolygva nézte az én ebédemet és bemene a sátorba, alkalmasint jelentést tett felőle a kámnak.

Kéves vártatva egyszerre csak kinyílik a sátor ponyvája ujra és kilépett alóla egy asszony-személy, olyan aranyos és köves öltözetben, hogy azt hívem: ihol a mesebeli Tündér Ilona áll előttem! A fején csupa drágagyönggyel és kárbunkulussal ékesítve, a palástja arannyal, gyönggyel kivarrva, a lábain selyemnadrag és kis hegyesorru cipellősek merő aranyból és gyöngyből. Csak mikor az aranyos fátyolát felvetette arczáról: ahaj! akkor látom, hogy biz az a mi drága Ilona kisasszonyunk! ... Csak egy elálmélokodtam rajta, mint a borjú az új kapun, hogy szóhoz sem tudok vala jutni. A mi drága kisasszonyunk pedig, ki még szebb volt talán mint mások is, csakhogy egy kissé halványabb, ekként szóalt fel hozzám:

— Menjen kend jámbor Áron bátyó, haza és mondja meg az én édes, kedves atyámuramnak, hogy, a mint láthatja is, Istennek hála, semmi bajom nincsen és nagyon jól érzem magam itten. Haza ugyan nem mehetek, mert az én drága uram, a felséges kám, nem hogy ezért a zsák pénzért, de még az egész Erdély országáért sem adna vissza. A váltásdíjat is elviheti kend Áron gazda; mert az én drága uramnak van aranya és ezüstje elég, több mint magának a fejedelem ő nagyságának is. Istennek ajánlom édes atyámuramat addig is, míg majd Tatárországból levelemmel megtisztelném.

— Utolsó szava ez a kisasszonynomnak, vagy hogy is szólítsam? — kérdem.

— Utolsó, Áron gazda, az Isten vezéreleje kendet haza becsésséggel!

— Ezzel ott hagyott és bemene a sátorba; azután még a kám ő nagysága egy zacskó pénzt küldött ki a számomra; mire én nagy szomorúan felültem a Ráróra; felterheltem a pénzes iszákot is és nagy búbanatallal megindultam; el is jöttem baj nélkül s most ihol vagyok la.

— Hm! — mondja az öreg, a tornác egyik oszlopához dölve és meredt szemekkel tekintve maga elé, — és nem gondolja kend, hogy mi jőrt vetette meg az én leányom az édes atyját, hogy kész legyen elmenni idegen országba s itt hagyni engem árvaságra?

— Már azt bizony nem tudom, — habozott Bedő Áron, csizmája orrával a pénzes iszákot lökdösvé, — alighanem azt az átkozott dulcsászt szeretete meg, a mivel engem ki lehetne kergetni az országból!

Torma Péter uram pedig még nézett egy darabig meredt szemmel; azután összeroskadott ott az oszlop tövével; az összefutott cseledség alig tudta életre locsolni. P. SZATHMÁRY KÁROLY.

SÁNDOR MÁTYÁS VERNE GYULA REGÉNYE.

FRANZIÁBÓL FORDITOTTA HUSZÁR IMRE.

Egredni jogosított magyar kiadás.

ELSŐ RÉSZ.

Hatodik folytatás.

III. A Torontál-bankház.

Hat nap mulva, május 24-én, Sárkány megjelent a bankháznál, Torontál Simonnal kívánt beszélni és annyira erősködött, hogy a bankár kénytelen volt őt elfogadni.

A bankár dolgozó-szobájában volt, melynek ajtaját Sárkány gondosan becsukta, mihielt bevezették.

— Megint ön! — kiáltá mindjárt előjáróban Torontál Simon. — Mit keres ön itt? Küldtem önek, és pedig ezuttal legutóljára, oly összeget, melylyel elhagyhatja Triestet. Bármint mondjon, vagy bármint tegyen, többet nem fog tőlem kapni! Miért nem utazott el? Figyelmeztetem őnt, hogy oly intézkedéseket fogok tenni, melyek toladását jövőben megakadályozzák. Mit akar tőlem?

Sárkány nagyon hidegvérűen vette e megtámadást, melyre különben el volt készülvé. Sőt magatartása se volt olyan szemtelen és kihívó, mint a bankárnál tett legutóbbi látogatásai alkalmával rendszerint lenni szokott.

Nemcsak teljesen megőrzé okurnalmát, de sőt nagyon komolyan is mutatkozott.

— Nos, fog ön felelni? — folytatta Torontál Simon, a ki néhányszor fel s alá járt a szobában és aztán leült íróasztala mellé, a nélkül azonban, hogy képes lett volna magán uralkodni.

— Bevárom, míg ön nyugodtabb lesz, — felelé Sárkány hidegvérűen; — és várni fogok mindaddig, míg szükséges lesz.

— Akár nyugodt vagyok, akár nem, az teljesen mindegy! Utolszor kérdem, mit akar tőlem. — Torontál Simon, — felelé Sárkány, — egy üzlettel akarom őnt megkínálni.

— Nem akarok önrel üzletekről beszélni, sem üzletet kötni! — kiáltá a bankár, — nekünk többé semmiféle közös ügyünk nincs és követelem, hogy ön még ma elhagyja Triestet és soha többé ide vissza ne térjen.

— Szándékozom elhagyni Triestet, — viszonzá Sárkány, — de nem akarok elutazni addig, míg elegend nem tettem kötelezettségeimnek az ön háza iránt.

— Kötelezettségeinek eleget tenni... ön? Talán vissza akarja fizetni, a mit tőlem kapott?

— Vissza akarom fizetni a tőkét, kamatostól, ide nem számítva a hasznát, melyet...

Torontál Simon vállat vonított e váratlan ajánlat hallatára.

— Az önnek előlegezett összegek már be vannak vezetve a nyereségem és veszteség számítására, — mondá. — Ön nekem semmivel sem tartozik, én semmit sem követelek öntől és felül állók az efféle nyomorúságokon.

— És ha nekem nem tetszik önnek adása maradnom?

— És ha nekem tetszik az ön hitelezője maradnom?

E szókkal Torontál Simon és Sárkány farkas-szemet néztek egymással. Végre most már Sárkány vonított vállat és így szólt:

— Mindez csak frázis, üres frázis! Ismétlem, hogy nagyon komoly üzletet akarok önnek ajánlani.

— Épp oly komolyat, mint gyanusát, ugy-e bár?

— Ej! nem most történnék először, hogy ön hozzám fordul ily üzletek...

— Mindez csak szó, üres szó! — viszonzá a bankár, visszavágván Sárkány arcátlan megjegyzését.

— Figyeljen rám, — mondá Sárkány. — Rövid leszek.

— Ezt nagyon helyesen fogja tenni.

— Ha ajánlatom önnek nem tetszik, szó se legyen róla többé és én távozni fogok.

— Innét vagy Triesztből?

— Innét és Triesztből is.

— Holnap?

— Még ma este.

— Beszéljen hát.

— Elmondom, miről van a szó, — viszonzá

egy titkos írásu level, melynek másolata a birtokában van, végre hogyan ismerte meg azon egyén házáat, a kihez a level címezve volt. Hozzá tette, hogy ő és Zirone öt nap óta kémkednek, mi történik, ha nem is e házban, legalább a környéken. Esténként néhány ember gyülekezik itt össze, mindig ugyanazok és belépésük nem is történik valami különös óvatossággal. Azóta más galambok is érkeztek s megint mások eltávoztak, valamennyi észak felől jött s arra röpillt vissza. E ház ajtaját egy öreg cseléd őrzi, a ki nem szívesen nyit ajtót és gondosan felügyel a környékre. Sárkány és társai képtelenek voltak nagy elővigyázatot használni, nehogy figyelmet ébreszsen. Daczára ennek, attól fél, hogy néhány nap óta gyanakszanak rá.

Torontál Simon kezdte figyelmesebben hallgatni Sárkány elbeszélését. Azon tűnődött magában, hogy mi igaz lehet mindebben, mert egykori ügynöke éppen nem volt megbízható ember és hogy végre is mikép gondolhatja Sárkány őt a dolog iránt érdekelhetni és mily módon huzhatna ő abból hasznot.

Midőn az elbeszélés végére ért és Sárkány újból erősítette, hogy az állam ellen szőtt összeesküvés-

bankár, a ki nyilván többet akart volna megtudni, mielőtt valamire kötelezné magát.

— Homályos? — kérde Sárkány.

— Kétségteljes. Még nyoma sincs benne a kézzelfogható bizonyítéknak.

— Hát ez mi?

E szókkal átadta Torontál Simonnak a level másolatát, melyet a bankár kíváncsian nézegetett. De a kryptografizott szavak nem bírhattak előtte semmiféle értelemmel és semmi se bizonyította, hogy oly fontossággal bírnak, a milyent Sárkány nekik tulajdonítani akart. Az egész ügy csak annyiban érdekelte őt, a mennyiben összefüggésben állt kliensével, Sándor gróffal, kinek helyzete őt meglehetősen nyugtalaníthatná azon percztől fogva, mihelyt a bankházánál elhelyezett tőkék azonnali visszafizetését követelné.

— Nos, — mondá végre, — az én véleményem az, hogy a dolog hovatovább mindinkább homályos.

— Én pedig, ellenkezőleg, nagyon világosnak tartom, — viszonzá Sárkány, kit a bankár magaviselete legkevésbé sem ejtett zavarba.

MEGFETITTE ÖN MÁR E LEVELT?

SÁNDOR MÁTYÁS.

Sárkány. De, — tévé utána körülnézve, — bizonyos ön a felől, hogy senki se hallhat meg benünket?

— Ön ugy látszik nagy súlyt helyez arra, hogy beszélgetésünk titokban maradjon, — mondá a bankár gúnyosan.

— Ugy van, Torontál Simon, mert ön és én magas állásu férfiak életét fogjuk a kezeink közt tartani.

— Ön talán igen, de én nem!

— Itélje meg maga. Egy összeesküvés nyomán vagyok. Mi az összeesküvés célja? még nem tudom. De mióta a koczka eldült a lombardiai sikokon és a sadovai csataterén, az osztrákok elenségeinek könnyü a dolguk. Okom van hinni, hogy egy mozgalom van készülöben, kétségteljes Magyarországra javára, és mi e mozgalmat a saját hasznunkra fordíthatjuk.

Torontál Simon gúnyosan felelt:

— Én semmi hasznot se várhatok egy össze-

esküvésből.

— Talán mégis.

— Hogyan?

— Ugy, hogy azt feljelenti.

— Magyarizza ki magát bővebben.

— Figyeljen hát, viszonzá Sárkány.

S ezzel elbeszélte a trieszti régi temetőben történeteket, elmondta, hogyan kerített hatalmába egy postagalambot és hogyan jutott keze közé

ról van szó, melynek titkát haszonnal lehetne értékesíteni, a bankár a következő kérdéseket intézte hozzá:

— Hol az a ház?

— Az Aquedotto-utcán 80. szám alatt.

— Kié?

— Egy magyar főúr.

— Mi a neve?

— Zathmár László gróf.

— Kik látogattak?

— Főleg két férfi, kik szintén magyarok.

— Az egyik?...

— Egy idevaló tanár. Neve Báthory István.

— És a másik?

— Sándor Mátyás gróf.

E név hallatára Torontál Simon meglepetésében egy mozdulatot tett, mely nem kerülte el Sárkány figyelmét. A három nevet, melyet az imént említett, nem volt nehéz megtudnia, csak követnie kellett Báthory Istvánt, midőn haza ment a Corsio Stadionra és Sándor gróftól, midőn visszatért a Delorme szállodába.

— Ön látja Torontál Simon, — folytató Sárkány, — nem haboztam önnek megmondani a neveket. Ebből meggyőződhetett, hogy nem szándékozom önt megcsalni.

— Mindez nagyon homályos, — viszonzá a

A TRIESTI BÖRZE.

— Megfejtette ön már e levelét.

— Még nem, Torontál Simon, de meg fogom fejteni, ha az ideje elérkezik. (Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* Villámhárítók emberi testen. Egy Delang nevű feltaláló emberi testre alkalmazandó villámhárítókat nyert szabadalmat oly egyének számára, kik hivataloszerűleg foglalkoznak villámegépekkel. E villámhárító erős rézsodrony, mely a hátán a sarkokig nyúl s oldalsodronyokat bocsát a karok felé. A talpoknak érzékből kell lenni, hogy a villámosságot a földbe vezessék. Hasonló szerkezetű esernyőket is sikerült készíteni.

* New-York kikötőjében az ugynevezett pokol kapuját, mely a hajózást rendkívül megnehezítette, most «rakarok» nevű új robbanó-szerrel akarják szétrombolni. E szer di-nitro-tenzolból készül s 226,000 font dinamit erejű megnagyúsított helyezett el az aknában a szikla alá, rézhengerekben. A nagy robbantás előkészületei már egy hónap óta folynak s minden fél apró vasutak s különféle gépek láthatók. A robbantást villámcsikrával fogják eszközölni.

* Az Egyesült-Államokban a múlt évben 134,000 hirlap jelent meg, 1600-al több, mint 1883-ban. Különösen rendkívül nagy a szaporodás a nyugati államokban; Illinoisban ezernél több jelenik meg, míg New-Yorkban csak másfélszer.

JAP-SZIGET A KAROLINA-SZIGETCSOPORTBAN.

A német-spanyol konfliktusnak, mely jelenleg oly sokat foglalkoztatja a politikusokat, tudvalevőleg Jap-sziget okkupációja képezi alapját. E szigetet a mult számunkban részletesen ismertettük Karolina-szigetcsoporthoz tartozó egyik legjelentékenyebb tagja, egészen nyugaton. Hossza mintegy harmadfél mérföld, szélessége két mérföld. Talaja rendkívül termékeny, őserdők ugyan nincsenek rajta, azok helyét gyümölcsfa- és pálmaberkek foglalják el, de van rajta egy pár közép-nagyságú hegy (a legmagasabb 419 mé-

mil-öbölbe vezet, hol ismét sok korallzátony van hat egészen apró szigettel).

A kis szigeten körülbelül ötven apró faluban mintegy hatezer ember él, kik földműveléssel és halászattal foglalkoznak. A kókuszpálmán kívül kitünően terem banan, kenyérfé, jam, továbbá taro, a Csendes-oczeán lakóinak legfőbb tápláléka, füge, dinnye, ananász, betel-dió s más effélé. Az ugyanitt termő borsnövényből (Piper methysticum) készítik az igen kedvelt kawa italt oly módon, hogy az apróra vágott gyökereket fiatal leányok összerágják s azután tiszta vízbe vagy kókusztejbe teszik. A kész ital,

láthatók, egy kis, körülbelül 1/3 méter átmérőjű darab elegendő több havi élelem megszerzésére. A többi mázsás kővek értéke óriási, rendszeren csak disznak tartják a község háza vagy a főnök palotái előtt; értékeket nagyban növelheti az a körülmény is, hogy a benszülöttek apró esolnakaikkal az ilyet nagyon nehezen tudták szigeteikre hozni.

A község házakat rendszeren vízbe építik kőgátakra, hol az ellenséges támadásokat könnyen kibírják, mivel az egyes faluk rendszeren ellenségeskedésben állanak egymással. Békés időben ez épületeket lakó s háló-helyül használják a

A JAP-SZIGET.

FŐNÖKÖK ÉS KÖPENÉK A JAP SZIGETEN.

ternyi), melyek vulkanikus talaja sűrűen borított bokrokkal, harasztokkal s füvekkel. Egy keskeny földszoros még e kis szigetet is két félsziget jellegű darabba osztja; a nagyobbikon (Rul) a hegyeken kívül van igen termékeny és művelt síkság, mely egész a déli csücsig terjed; a kisebbik (Tomil) benseje bokrokkal telt fensík s e mellett van egy fél mérföld széles lakott partvidék. A két félszigettől északra még két kis hegyes sziget, Torai és Ronno, s köröskörül meglehetősen széles korallzátony van, melyeken át csak egy pár helyen vezet csatorna a szigethez; a csatornák közt legfontosabb az, mely a délkeleti oldalon a két félszigetet elválasztó To-

mely teljes theához hasonlít, szappanos víz izú, de mivel nagyon hűsít, itt az egyenlítő tözsom-szédságában éppen nem megvetendő. Nem szesz ital s mindenesetre kárhozzátandók a misz-szionáriusok, kik ez ártatlan italt üldözik s helyette a pálinkát terjesztik.

A lakók sötétszínű erőteljes emberek, ügyes hajósok s mint a Karolina-szigetek többi lakói, igen barátságosak. Egyik nevezetes sajátosságuk, hogy az 50 mérföld távolságban levő Palav-szigetektől nagy kerek, malomkövekhez hasonló átluggatott kőeket hoznak, melyek náluk a pénz helyét pótolják. Az ily sárgás mészpát anyagu pénzdarabokból, minők képünkön is

fiatal nemzedék számára. A háborúk különben nem igen veszélyesek, legtöbbnyire csak egymással szemben táboroznak, rengeteg sokat kiabálnak, azután békét kötnek, a győző a nagy kővekből kap egyet vagy kettőt. A kisebb szigetekeken lakó embereknek fegyverük sincs.

Öltözetük nagyon egyszerű. A férfiak csak övet viselnek, a nők egy kis, a csipőtől legfeljebb térdig érő lombszoknyát, sokszor azonban többet is egymás felett; némelyiknek európai ruhadarabja is van, ékecskére annál több. A gyermekek mind csupaszon járnak. Házaik eléggé csinosak és kényelmesek, a község házaikon díszítések is látszanak, azonban mindenikben tö-

merdek a fereg. Dolgos nép, kosarakat, szőnyegeket fonnak növényekből, különösen pandanus levelekből; némelyek agyagedényeket s faszerszámokat is készítenek; legügyesebbek azonban általában a csónakok készítésében. Kellő vezetés mellett a szegény, de jóra való nép könnyen elsajátíthatja az európai művelődést, de kérdés, hogy ez hasznára lesz-e avagy a nagy változás nem fogja e kiadni őket is, mint a Csendes-óceán számos más lakóit?

APRÓ VONÁSOK GRANT TÁBORNOK ÉLETÉBŐL.

Észak-Amerika nemrég elhunyt egykori elnöke és nagy katonája életéből most egyik tábornoki tisztje, ki kilenc évig volt körülötte, közöl egy angol folyóiratban érdekes visszaemlékezéseket, melyek tiszteletet érdemlő megvilágításba helyezik e nagy férfi jellemét, kinek az Egyesült-államok oly sokat köszönhetnek, s kinek mégis annyit kelle tennie a rágalom nyelvével. Ritka ember van, kinek élete oly gazdag lenne kalandos élményekben, s ki annyira megközelítse a régi hősök mesés nimbuszát. Egyszerű tisztből emelkedett a köztársaság fővezérévé, mely állásából az elnöki székbe ültette a közbizalom, honnan újra keserű bukását idézték elő a közélet esélyei. Alacsony születése dacára oda emelte sorsa, hogy királyok álljanak födétlen fölvele mellett, s a mi még fokozza életpályája rendkívüliségét, kinos és szomorú betegsége s bátor halála ama nemzetnek kebelében, melyet örökre adósává tett.

Szerény, tartózkodó, hallgatag természete az „amerikai Sphynx”, meg a „hallgatag Ulisses” nevét vívta ki számára. Igaz, hogy mint Shakespeare katonája, sohasem „viselte száján kardját”, de azért társaságban mindig közlékeny és kellemes elbeszélő volt. Nyilvános beszédektől mindig irtózott, s ha beszélt is, beszéde mindig rögtönzött volt, abból az egyszerű okból, mert tanuló-kora óta sohasem volt képes egy leírt mondatot emlékeztetve vénsi. Annál folyékonyabban írt, még beszélgetés közben is, soha sem akadt meg egyetlen kifejezésen sem, és ritkán tett kitérőket a javításokért. Irálya világos, cizcizoma nélküli, de velős volt, s figyelemre oly nagy, hogy semmi sem zavarhatta, a mi a táborban vagy a harczterületen történt. Neha tele volt sátra csevegő, nevetgélő tisztekkel, s ő a társalgás legnagyobb zaja közepett ült le asztalához s írta meg a legfontosabb jelentéseket. Ha a társaság csitgatott egymást, rendszeren ő volt az, a ki kérte, hogy ne hagyják félbe a beszédet.

Tanulmányai tekintetében általában balul ítélik meg Grant tábornokot, s nem ritkán vetették szemére, hogy csak nagyon is fogytékos ismeretekkel bír, a katonai középesség műveltségével megelégedés közönytelenséggel a tudományok és művészetek iránt. Mindezt alaptalan föltevés, mert tény az, hogy Grant tábornok igen jó tanuló volt, különösen az exact tudományokban. A mennyiségben például 10-dik volt 52 osztálytársa közt, a tájkép-festésben pedig osztályának felét megelőzte, s teljes életén át sok előszeretettel viseltetett a festészet és más művészetek iránt; szerette a szindarabokat, ismerte, nagyjában legalább, a klasszikusokat, figyelemmel kísérte és olvasgatta az irodalmi termékeket, s általában szerette a kiváló egyének társaságát, bár ő maga nem tartott igényt oly ismeretekre, melyekkel nem bírt, csak a zenében volt igen kedvetlenes tájékozottsága, mely nem terjedt túl egynehány népszerű nemzeti dal ismeretén.

A Richmondban és Petersburgban tartott csapatszemlék alkalmával egy brigadparancsnok kedveskedni vél a tábornoknak azzal, hogy a katonabandát estebéd alatt kirendelte. Így folyt ez két estét át, míg végre a harmadikon a tábornok megjegyezte: „Eszrevettem, hogy az a banda mindig akkor kezd el „lár-mázni”, mikor én leülök és beszélni akarok.” Természetesen egy segédtiszt rögtön intézkedett, hogy a bandát elhallgattassa, a mi ugyan nehezen ment, mert a tambur-major egyáltalán nem akarta megérteni a dolgot, s ragyogó szemekkel utította dobját, a nélkül, hogy ügyelt volna a csitogatásra. Végül kellett hallgatni a darabot s csak azután foghattak hozzá a kölcsönös magyarázkodáshoz.

Nők társaságában a tábornok rendkívül figyel-

mes és udvarias volt. Hivatalában vagy otthon akár dolgozott, akár megérdemelt nyugalomát élvezte, ha a szobába nő lépett be, tartozott legyen az bár legközvetlenebb környezetéhez, a tábornok mindig udvariasan felállt és tiszteltjes állásba tette magát. Családtagjai iránt sem lehetett soha egy ingerült szavát hallani. Soha jobb családapát, mint Grant tábornok volt, nem lehet képzelni.

És ez a született hazafi, ez a tetőtől-talpig katona, lényegesen a béke embere volt. Jellemzi ezt a vonását a következő adoma is. Egy filadelfiai quaker találkozik egyszer egy hivatalnok barátjával megszólítja őt: — Barátom, megyek, hogy Grant Ulisses elnökségére adjam szavazatomat.

— Örvendek rajta, — feleli az, — de hogyan történhetik, hogy egy quaker egy katonára adja szavazatát?

— Oh! — feleli a quaker, — épen azért szavazok reá. Véleményem szerint a háború akkora átok, hogy egy őröz ember sem fontolgathatja káros következményeit a nélkül, hogy a béke emberévé ne legyen. Én tudom, hogy Grant tábornokot tapasztalatai soha sem fogják engedni, hogy elnöksége alatt háborúba vigyen bennünket!

És ebben igaza is volt. Grant tábornok mindvégig a béke embere maradt. Ugy a virginiai ügyben, midőn a Spanyolországgal kitörni akaró háború veszélye fenyegetett, mint az Angliával való összeközecczésében, Grant mindig a békés rendszabályok szöszölője volt. Jellemző e tekintetben, hogy a tábornok európai utazása alatt is mindig visszautasította a csapatszemlékre való meghívásokat, azzal a megjegyzéssel, hogy elég katonai gyakorlatot látott már, s most jobban érdeklik a béke és jólét képei.

Semmi sem mutatja szíve érzékenységét úgy mint az a körülmény, midőn Shiloh-ban, egy kivívott ütközet után, néhány percznyi alvás czéljából egy kunyhóba tért, s a sebesek ott hajtották végre a sebesültek tagjainak amputálását. A tábornok oly kinosnak tartotta e látványt, hogy azt mondta: kiálthatatlanabb mint az ellenség tüze, s nem sokára odahagyta, egyetlen menhelyét is, s inkább a vihar közepébe a szabad égy alatt töltötte az éjt, szakadó záporban egy fa alatt ülvé, semhogy ember társai kioldásainak tanuja legyen.

Egyébiránt mindig kész volt a legközönségesebb katona módjára venni ki részét a faramakból. Rendszeren azokéhoz hasonló könnyű kék zubbonyt viselt. Egész napi lovaglás után is gyakran feküdt a pusztára földre le aludni, a legkényelmelenebb helyeken, takaró nélkül. Ily esetekben rendszerint valaki vízszintű föltötte mig elaludt, s aztán egy köpenyt borított testére. Kevesebbet evett, mint bármely aloréndeltje, néha oly keveset, mint egy madár. Bor ritkán volt látható asztalán, rendszeren itala hideg víz volt. Csak néhány perczet töltött asztalnál, s többször egyebet sem vett magához egy csésze kávéval, kevés száraz kenyérrel vagy egy pár gyümölcslé.

Dohányzási szokása azonban csakugyan historiai emlékeztetésségű, s mindaz, a mit erre nézve forgalomba hozott róla a fáma, megfelel a valóságnak. A wildernessi csata második napján huszonhét erős szivart szítt el. Rendszeren az elszívott szivarok mennyiségét összefüggésben állott az alkalom ünnepélyességével, s ha reggel kiindulva zsebei szokatlanul meg voltak tömve szivarokkal, úgy ez azt jelentette, hogy az ellenségnek nehéz napja lesz.

Mint katona alapos ismerője és tanulmányozója a terep-viszonyoknak. Ritkán tévesztett el egy utat, s ha mégis tette, csaknem babonáság idegenkedett attól, hogy visszaforduljon. Ilyenkor, hogy az elvészett utat elérje, inkább árkon-bokron keresztül törtétt, vargabetűket csinált, hegyen-völgyön átkelt, semmint kiinduló pontjára visszatérten. Oly lovas volt, hogy akár reggel, akár éjjel ült lóra, egyaránt frissen nézett ki. Tökéletes egészsége mellett alvását akarata alá tudta rendelni, de mindig azon volt, hogy huszonhét órából nyolczat pihenésnek szentelhesse. Természetesen ez a szabálya nem ritkán szenvedett kivételt.

1869 május 6-ika északjára, a wildernessi csata második napja, válságos jellű volt. A jobbszárny ellen kétségbeesett rohamot intéztek. Seymour foglyul esett s nem sokára roppant zavar támadt a hátráló sorokban. A táborok

erősítéseket vitt a veszélyben levő pontra s intézkedett a jobb szárny védelméről. Mikor a roham kiadta dühét, rendeleket adott ki a holnapi napra, tábori ágyára vetette magát, s két percz alatt mély álomba merült, melyet csak a hajnali tüzelések szakitottak félbe.

(Folyt. köv.)

LENGYEL VENDEGEINK AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSON.

Van egy zengzetes szava „honi” nyelvünknek, egy méhben foganva a fátyalfüsttel és a Rikóczi-indulással. Nincs a Ballagi híres dicsőnárúmanak, sem a Fogarassy-Czuczor-féle szótárnak többször hajtogatott és ejtegetett igéje; csak hallgassák meg, mint harsan, sivölt és ordít fel egyszerre tízezer jó magyar torokból az érzelem és a lelkesedés különféle skáláján. Ismeri e szót a botokudoktól az aztekekig, az Adriától a Balti-tengerig a világ minden polgárosult és polgárosulatlan népe, s ha vendéglátogató jó hozzánk, a kinek csak legesekélyebb jogzime is van a szíves fogadtatásra, bizonyára magával fogja vinni pakktáskájában szótárunkból ezt a szót is, mely a kiállítás megnyitja óta annyiszor és oly sokféleképp hangzott fel: „Éljen!”

„Zsivio”, „nazdar”, „evviva”, „vive”, „cheer”, „hoch”, „niech zije” s mindaz, a mi az európai nyelvek bábeli sokféleségében synonym található, milyen silány surrogatumok vagyunk ti mind a mi egyetlen „éljen”-ünk mellett, melyet oly utánozhatlan ejtéssel lök ki magából a torok, kezdve az első akcentus puska lövésszerű sebességén, a mint akrobatái tánczazzal lejt végig az „e” és „é” között kifeszített kötélen, hogy végre hullámok kecseslen hintázzék meg a középső folyó betűk lágy ívén. Vagy mint a csikósgazda dobja ki karikásk hangosan pattogatva, hogy aztán kigyózó tekerülettel rántsa vissza újra a végére akasztott éles csapót. „Éljen!” — Kózzázunk le az elröppent kiáltást s himnusz lesz belőle.

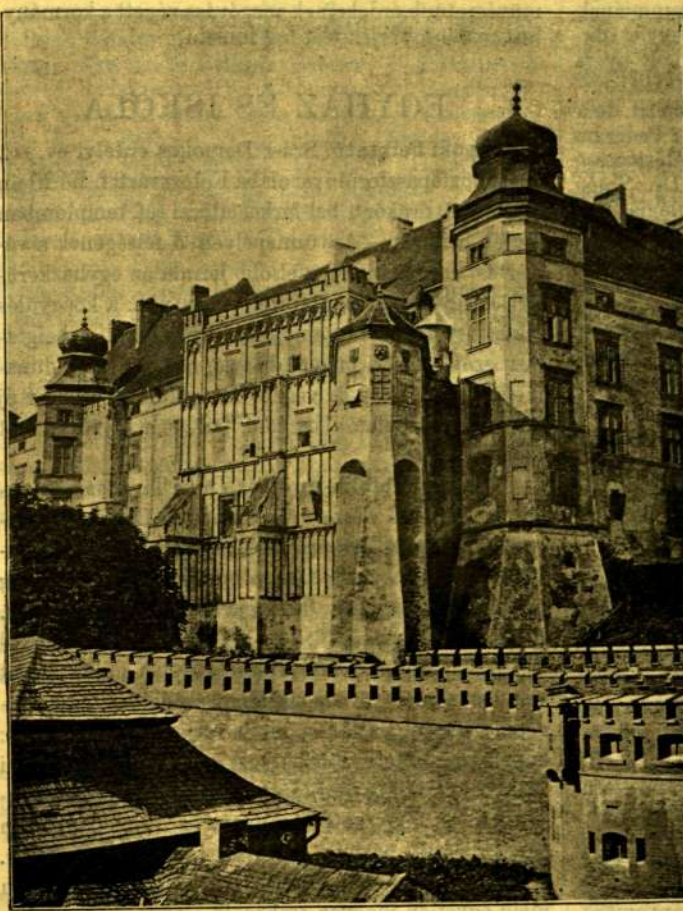
De hagyjuk az elmélkedést. Ha francziáink elmentek — annál több ok van arra, hogy éljenek hát a lengyelek! Escalier, Berardi, Clairin, Pozzi, Delibes, Gouzien, Lichtenstein hegyes szakállai, melyek a párisi színpogon-klub ismertető jelei voltak, a felkunkorított bajuszszal együtt letűntek a láthatárról. De a színpogon-klub (ezelőtt „acutriches” s mindkettő annyi mint: hegyes szakáll) olymipoly összejeveleim, melyeket minden hóban tart, s melyeken a Berardi által szerzett pajkos himnusz játsza a főszerepet, bizonyosan meg fog emlékezni még Budapestről. Ha egyébként nem, kézzel fogható emlékeztetőik lesznek erre nézve azok a csikósöltözetek, melyeket néhány könnyűvérű franczia a békés csabai kiállításról rendelt meg magának.

Távoztak-e ily kellemes benyomásokkal tölünk a lengyelek is — nem tudjuk, de a „Koldu-diák” „Ich setz den Fall” kuplet-ját bizonyára magoknál vitték emléklül; eleget boszantották vele a katona-zenekarok, kik más eléggé „gutgesinnt” lengyel ária híjában, erre gyujtotak rá mindannyiszor, valahányszor csak feltűnni látták a kiállítási korzón azokat a selyemkaczabajkás, bő nadrágos, kőcsagottas alakokat.

Azok a drága forgók, mentekötők, boglárók és lánczok a daliás nemes alakokon Matejko híres történeti képeit juttatták eszünkbe; noha a festői diszóltony alól is kivillant néha a professzor és a nyárspolgár, valamint hogy minálunk se mindenki mágus, a ki ünnepélyes alkalmakkor aranyos díszmentét borít vállaira.

Különbem nem épen humor nélkülű a mi lengyel barátaink, biznyság rá a jó öreg Gay-diz, hosszú szakállával, táblabírói kinézésével, Zichy Jenő gróf örök mosoly arczától balra képünkön — a ki tűzkárbiztosítási igazgató s tűzoltó-parancsnok egy személyben. S ha még azt is hozzáveszszük, hogy ez a valódi antidémona a tűz és elemének voltaképen, havannegy éves kora dacára — maga is csupa tűz!

Ott virit mindjárt Mochacky, a lembégi alpolgármester ifjú arca is, szőke kecskeszakállával, a reichsráth nagy befolyású képviselője, s élénk tüpegni látszik a sorból a krakói polgármester, Szlachetky kedélyes alakja is, kissé olyformán, mintha a középkori portyázó csapatok kalandozásainak válságos napjaiban, sebtében magára rántott hivatalos jelvényekkel ve-

A királyi lak a krakkói várbán.

A krakkói vár a Vistula felől.

zetne a tanácssteremben, a rend és a béke fentartására irányuló intézkedéseket.

Ott látjuk Ráth főpolgármester megett dr. Zoll Frigyes krakkói egyetemi tanárt, a jeles romanistát, (akadémiai tag, kormánytanácsos, városi tanácsnok; több egyetemi elnöke s a krakkói párt egyik vezérpolitikus) tőle jobbra a második diszruhás alak dr. Straszewski Mór, szintén krakkói egyetemi tanár; dr. Estreicher Károly, a Jagello egyetemi könyvtár igazgatója, dr. Kasperek Ferenc egyetemi tanár, Gluzinski a lengyel nemesei tipikus alakja. Az ifjabb generációból Lisiewicz Sándor a Bem-ünnepélyen s most is a lengyel ifjúság vezetője. Petőfi lengyel életrajzírója, a ki a Petőfi szobornál a lengyel szónoklatot tartotta, dr. Finkel Lajos jeles történetíró, továbbá Löwenstein az irói kör bankettjén nagy feltűnést keltett ifjú szónok, Lužinski, Lilien, Marcewski s a fiatal irói nemzedék több tagja; a budapesti lengyel körből az elnök Stempien, a titkár Madurovics és többen.

A lengyel vendégek e vezéralakjai mellett láthatjuk köpünkön Ráth Károly főpolgármestert Gerlőczy polgármestert, a kép baloldalán pedig a kiállítási igazgatóság tagjait: Schnierer Gyulát, Balogh Vilmost, Toldy Ferenczet, Dr. Szalay Lászlót stb.

Kik jönnek a lengyelek után — nem tudjuk; éljenek mindenesetre, készenlétben fognak állani. De a testvéremeztet megérdemli, hogy apró éljenek papírújjak, melynek nálunk a kiállítás alatt tudvalevőleg kényszerkurzusa van, most, a józanabb napokban, a tartós barátság és politikai rokonszenv érzére váltva küldjék vissza nekik.

AZ ORSZÁGOS KIÁLLÍTÁSRÓL.

Bosnyákok és hercegovinaiak a kiállításon. A nagyszámú boszniai és hercegovinai küldöttség tagjai közül, kik a király előtt Pozsegeban tisztelegtek, negyvenheten e hó 15-ikén Budapestre érkeztek, hogy a magyar fővárost és az országos kiállítást megtekinték. E társaság tagjai — vezetőjük Hörmann kormánytanácsos — kevés kivétellel mohamedánok, és sok előkelőség van köztük. Az indóháznál Szentgyörgyi Imre, a boszniai csarnok rendezője fogadta őket, és egyenesen a kiállítási területre a Dobos vendéglőbe vezette, hol a mohamedán szokásnak és ízlelésnek megfelelően elkészített ebéd várta őket. Ebéd alatt számos felkőszönt mondott a vendégek a magyarokra, Magyarországra és a kiállítás rendezőire. Ebéd végeztével az iparcarnokban tettek nagyobb sétát, majd Szentgyörgyi vezetésével Matlekovics Sándornál tisztelegtek és onnét viszájvet megtekintették az állatkertet, a honnét este 7 órákor ismét visszatértek a kiállításra.

A városban is igyekeztek mindent megsejmelni. A tapasztalt szíves fogadtatást nagyon meglepte őket s nem győzték eléggé köszönni.

Nevezetes vendéget hozott a kiállítás fővárosunkba. A híres báró Bach Sándor ez, az abszolutizmus nagyhatalmu minisztere, ki még a tavaszkor kijelentette egy magyar látogatójának, hogy nagyon fölidézte kíváncsiságát, a mit a kiállításról és Budapest emelkedéséről hallott és olvasott. El is jött e napokban. Megérkezéséről nem tudott és nem beszélt senki. Nem is ismerik itt személyét. Minden bizonynyal azok közé a látogatók közé tartozik, kikre a kiállításnak, Magyarország fővárosának nagyon mélyreható tanulságot kellett tennie.

A kiállítás látogatottsága a szép őszi napok alatt folyvást igen élénk. A vidék utazási kedve egyre tart; a vasúti szállítási árak olcsóbbá tétele sem tévesztette el hatását. A vasutakon naponként legalább 10,000 utas érkezik a fővárosba.

Az őszi nagy gyümölcs-kiállítás, mely október második felében nyílik meg, az erdélyi gyümölcs-fajokat lehetőleg teljes gyűjteményben akarják bemutatni. A gyűjteményt az erdélyi gazdasági egyetel állítja össze. Fölhívást intézett az összes erdélyi termelőkhoz, küldjenek be terményeikből a legmértéket. Minden fajból három-öt példányt. A gyümölcsöket, gondosan csomagolva, október 5—10-ik napjai közt kell beküldeni az egyletnek, mely maga viseli a szállítási költségeket Kolozsvárról Budapestig.

Élő halak. A mezőgazdasági csarnok halászati osztályában üveg-aquariumokban kiállított élő halak a vízvezeteki vizet és az ott kifejtett hőiséget nem sokáig bírták ki, úgy hogy e kiállítást több ízben meg kellett szakítani. Első ízben a tavaszi, majd rövid megszakítás után a nyári halak voltak kiállítva. Az aquariumok most ismét üresek, de e hó vége felé megnepecselnek újból az őszi kiállítás uszáival, mely egy a tavaszi, mint a nyári kiállításnál gazdagabb és érdekesebb lesz, a mennyiben az összes tartányok el lesznek foglaltva. A felsőmagyarországi halászeget felügyelethez álló álló állami haltenyésztő összes halfajából korszerint csoportosított gyűjteményt állít ki. Gróf Migazay Vilmos ez alkalommal is haltenyésztésünk különlegességeit fogja bemutatni, nevezetesen az apró piros pettyes amerikai szelminget, a szivárványos pisztrángot, az óriási aranyhalhoz hasonló aranyorfiát, a tavi szelminget, arany czompót és a pikkelytelen pontyot.

A kiállítási panoráma, melyben most hazai földünk képeit láthatja a közönség, a kiállítás után is állandóan fennmarad, a hazai történelem nagy mozzanatait ábrázoló képekkel fogják gazdagítani. A tulajdonos részvénytársaság a képek festésével Lehmann Mór, a népszínház festőjét bízza meg s kívül még Innocent Ferencz fiatal festő fog több nagyobb képet festeni. Az első képet is ez utóbbi készíti s ez a koronázást fogja ábrázolni, a tátráfűrédi képekhez hasonló nagyságban. A kép hátterét a néptömegen kívül a lánczútd és Buda látképe fogja képezni, előtérben pedig a király lesz látható negyven tagu lovas kíséretével. Ezen kívül még több kép van tervben az utolsó évszázad történetéből.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Regények. Az Athenaeum-társulat kiadásában egyszerre három regény jelent meg. Kettő közülök eredeti és mind a kettő női íróktól, Beniczkyne-Bajza Lenkétől és Gyarmathy Zsigánétól, kiknek működése állandó szépirodalmunkban és a közönség s kritika

élénk figyelme kíséri. Beniczkyne új regénye „Az első nyom”, egy kötetben ára, 1 frt 20 kr. Gyarmathy Zsigáné a Kalotaszeg-vidéki életből merítette új regénye tárgyát s címe „Az ifjú pap”, szintén egy kötet, ára 1 frt. A harmadik regény „Rougonek szerencséje”, Zola Emiltől, Tarnay Pál fordításában. A híres naturalista írónak kevésbé erős naturalista bélyegű regénye. Tehát a kiváló írói előkelőséget, a hatalmas leíró képességet, zavartalanabbul engedi élvezni. A nagy kötet ára 2 frt.

Magyar kisvárosi élet, történelmi tanulmány, írta és kiadta Mikulik József. Megjelent Rozsnyón, Kovács Mihály könyvnyomdájában. A 295 oldalra terjedő történelmi tanulmány Rozsnyó város életét adja elő, 1526-tól 1715-ig, kiterjeszkedve a történelmi események mellett, melyekből Rozsnyónak bőven kijutott, a város társadalmi, művelődési és közigazgatási viszonyaira is. Múltán ezimezi a szerző „Magyar kisvárosi élet” nek könyvét, mert a gazdag anyag visszatükrözi Rozsnyó életében egész hazánk e korbeli múltját. De egyszersmind egy darab sötét középkort is megismerünk belőle, a jobbágyaság, a nép szomorú sorát, melyet a földesur oly föltétlenül intézett, hogy még vallási meggyőződésén is uralkodott. Érdekes a német ajkú város magyarosodása is, mely egy rövid század alatt befejezést nyert. Mikulik nagy szorgalommal gyűjtötte össze az adatokat, s a legjobb érzéssel dolgozta föl arra nézve, hogy a kor festése minél jobban kiemelkedjék. Az érdekes munkához van csatolva több régi okirat hasonmása, Rozsnyó XVIII. századbeli képe egykoru rézmetszet után, stb. Végül pedig számos, eddig kiadatlan okirat szövegét is közli. A könyv ára 2 frt 50 kr. és megrendelhető a szerzőnél.

Tompa összes költeményeiből, Méhner Vilmos kiadásában újabb négy füzet hagyta el a sajtót, s ezekkel együtt tizennégy füzet van már a közönség kezei közt, két teljes kötet. A harmadik kötet a 14-ik füzetben kezdődik. Az új füzetek a dalok, ódák, románczok, balladák közlését fejezi be, a harmadik kötet pedig a balladák és költői beszédek közlését kezdi meg. A második kötethez harmadfél füvnyi nagy becsű jegyzetek csatolva Lévy Józseftől, ki a kiadást sajtó alá rendezi. Egy-egy füzet ára 35 kr.

A mezőgazdasági válság kérdése, írta dr. Gaál Jenő képviselő, ki a közigazgatási kérdésekben gyakran és szakképzettséggel szólalt föl az országgyűlésben is. E most megjelent terjedelmes füzet előadói munkát, mely az október havában Budapestben tartandó gazdasági kongresszusra készült. A mezőgazdasági válság egész terjedelmében és számos statisztikai adattal van benne tárgyalva.

Magyar államszámvetelési kérdések és feleletek kézikönyve, írta Somogyi Zsigmond, m. k. pénzügyi tisztviselő. A számvességi tisztviselők vizsgára előkészítő könyvvel van szánva, magán tanulásra, s azért szerző az eddig megjelent államszámvetelési munkáktól eltérő rendszerben, kérdésekben és feleletekben állította össze. Szombathelyt jelent meg. Örv. Seiler Henrikné kiadása, s ára 1 frt 30 kr.

A paedagogiai encyclopaediából, a nevelés tudomány kézikönyve, melyet Várdy Károly szerkeszt, a 17-ik füzetet bocsátotta közre az Athenaeum-társaság. A „rajzolás” szótól a „számtanítás”-ig terjed tartalma. Ára egy füzetnek 30 kr.

A szent-István-társulat naptára már megjelent. Terjedelmes és sokféle tartalma, gondolat szerkesztve. Budapest 1886-iki visszafoglalásáról is közöl cikket és számos rajzot; ismertet az országos kiállítást, több képpel, a budapesti gyermekmenhely-egylet István-telki iparos és kétszékű intézetét, stb. Ára 30 kr.

A nemzeti színházban Shakespeare római tárgyú tragédiái közül *«Antonius és Cleopatra»* került játékrendre a múlt héten, Szász Károly fordításában. Több év előtt már játszották, de csak egyszer adták elő. Jókainé nyugalomba lépte után nem is volt alkalmas erő Cleopatra személyesítésére. Most Jászai Mari asszony tanulta be a szerepet, e nagy becsű vágygyal bíró művésznő, ki a nyáron Párisban tanulmányozta a legkiválóbb francia művésznőket. Cleopatra a legerőteljesebb drámai alkotások közé tartozik. Az egyiptomi királynő émesztő heve is lángolt játékában, mely minden ízében gondosan dolgozott. A közönség a legnagyobb elismeréssel méltányolta a művésznő játékát. Antonius szerepe Szacsaynak jutott; eredetileg Nagy Imrének volt szánva, ki azonban gyöngékedik. Szacsay, ki most van fejlődésben, nem adott teljes drámai alakítást, de adott oly részleteket, melyek gyors fejlődését öröndetesen bizonyítják.

A budai színházban e hó 16-án végződtek az előadások a *«Háromórú kacsétval»*. A színház, melyet Feleki Miklós szerződtetett a múlt ősszel a várbeli színházhoz, s mely a nyáron oly válságon ment keresztül, szerteoszlott minden irányba. A várbeli színházban októbertől a kezdve már a nemzeti színház és népszínház tagjai fognak fölolváltva játszani. A városi közgyűlés e hó 17-iki ülésében elhatározta, hogy a városi színház egy évi próbaidőre a két színháznak adassék át 15,000 forint évi segély mellett.

KÖZTÉTELEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia elnöki székét Trefort Ágost közoktatásiügyi miniszter a szünidő utáni első közös ülésen, október hó 5-én foglalja el nagyobb jelentőségű program-műsorral. Ugyanekek fogják bemutatni a szeptember hó végével lejáró akadémiai pályázatokra beérkezett pályaműveket is. Az akadémiánál ugyanis az ezelőtti december utolsó napján lejárt pályázatok határideje ezentúl mindig szeptember utolsó napja, hogy a megbírálatra több idő jusson.

A közművelődési egyletek kongresszusa ügyében előleges tanácskozás volt e hó 14-ikén. Mintegy hatvanan jelentek meg, köztük az erdélyi közművelődési egylet részéről gr. Bethlen Gábor elnök, Felméry Lajos, Szász Béla, továbbá hg. Odessalchy Arthur, ki a sárosmezei egyletben az indítványt tette a kongresszusra. Szilágyi Deszö, Hodossy Imre, Visi Imre, Tóth Lőrincz, Berzeviczy Albert miniszteri tanácsos, stb.

Gerlóczy Károly alpolgármester, mint a magyar iskola-egylet elnöke vezette a tanácskozásokat, s először is azt a kérdést vetette föl, hogy tartassék-e kongresszus és mikor. Gr. Bethlen Gábor és az erdélyi egylet képviselői ellenézték ezt abban az esetben, ha a közművelődési egyletek központosítása volna a cél, s a központi kellene befizetni jövedelmök egy részét. Időt kell engedni fejlődésükre, s csak ha megerősödtek, ha eredmények lesznek, akkor kell a központosításra gondolni. Többen védtek a kongresszus összehívásának tervét. Hosszabb vita után azt határozták, hogy a kongresszus eszméjét elfogadják ugyan, de megvalósítását későbbre halasztják, s az előkészítő munkálatokkal a budapesti iskola-egyletet bízzák meg, mely a többi egyleteket isálszra hívja meg s a választás alapján tűzik ki a kongresszus idejét és tárgyait.

Bányászati kongresszus ült össze e hó 14-ikén a kiállítás zenetértermében. Mintegy négyszáz szakértő jelent meg, bányatulajdonosok, bányásztek, geológusok, tanárok, többen a külföldről is. Az elnöki szék Matkovics Sándor foglalta el, s biztosítá a kongresszust, hogy a kormány nagy érdeklődéssel viseltetik a kongresszus iránt. Ostrák és német szakfőnök is léven jelen, ezeket német nyelven üdvözlé, valamint Ráth Károly főpolgármester is két nyelven mondta el az üdvözlőt a főváros nevében.

Alelnökök megválasztották: gróf Andrássy Mánó, Bock János min. osztálytanácsost, Farbak István selmezi aknd. igazgatót, lovag Freise F. M. min. tanácsost, Frey C. A. ostrák alpelejárati igazgatót és lovag Schuey Jánost, az ostrák-magyar állam-vasut vezérigazgatóját. Gróf Andrássy Mánó beszédet foglalta el székét. Két dologra hívta föl a kon-

gresszus figyelmét. A kongresszus programjának egyik leglényegesebb pontjára: a bányász-egylet alakítására s arra, hogy téves az az állítás, mely nyers vasban tultermelésről szól. Statisztikai adatokat mutatja ki, hogy termelésünk értéke husz millió frt, de a behozatal mégis tízezer milliót képvisel. Pedig ha fölhasználjuk anyagunkat, a behozatal fölöslegessé válnék. Aztán a fölvasások következtek. Dr. Szabó József egyetemi tanár *«Selmeczbánya geológiai történetéről»* értekezett. Szolcs Vilmos bánya-akadémiai tanár a folyton működő viz-gáz fejlesztő gépet ismertette, melyet Farbakival együtt szerkesztett. Előadást matematikai s kémiai fejtegetésekkel kísért. Ezzel vége volt az első napi ülésnek, mely után két órákor lakoma következett Dobos vendéglőjében. A másnap délután több felolvasást tartottak. Az első a *Kuppelwieser* Ferencz neu-jochimsthal akadémiai tanáré: *«A bányászat az antwerpeni kiállítás»*. Utána Pálffy József bányabiztos lépett a fölvasás asztalhoz s *«Erdély aranybányászatáról»* értekezett. Ismertette az erdélyi bányákat, melyeknek homályos története a rómaiak idejére vezethető vissza s rámutatott az ottani bányászat hiányaira. A harmadik fölvasó *Obach* Theobald mérnök volt. A drótkötélpályát ismertette, melyet a kincstár Vajdahunyán, Gyalár és Vadu-Dobri közt épített, harmincz kilométernyi hosszban. *Stieber* Venczel *«A kátrány- és ammoniak-termeléséről»* szólt. Délután a *bányász-egylet* megalakítása végett gyűléseztek, s megvitatták és elfogadták az alapszabályokat. Többen azonnal beiratkoztak az egyletbe.

A utolsó ülés e hó 16-án volt, szintén szakértői előadásokkal. *Noth* F. bányagazgató a magyarországi petroleum-kutatások eddigi eredményeit fejtegette, *Kerpely* Antal miniszteri tanácsos a hazai vasipar állását ismertette, végül pedig *Fries* János, a Ferdinánd-vasut mérnöke magyarázta bányamérő műszerét. A fölvasások után elhatározták, hogy a kongresszus költségeire begyűlt pénz el nem költött részét a bányász-egylet alapítóinak és családjaiknak. A legközelebbi kongresszus helyétől Bécsot tűzték ki.

A kongresszus tagjai ezután kirándulásokra indultak két csoportban; egyik ment a felsővidék, a másik a déli vidék bányáinak megtekintésére. Amazok először *Selmeczbányát* tekintették meg, emezek pedig *Resiczt*.

A Petőfi-társaság a nyári szünetek után e hó 13-ikán tartotta első fölvasó ülését, nagy hallgatóság előtt az akadémia kisebb termében.

Az elnöklő *Komócsy* József legelőször is Tóth Endre halálát jelentette be, továbbá, hogy Ege Miklós közégi lakos 200 frtos vasuti részvényt hagyott a társulatnak. Az első fölvasó is Komócsy volt, bemutatván *Petelei* István *«Máli»* című rajzát, melyben élénk festi egy agg leány életörténetét. *Abonyi* Emil pedig *«Bogar a hódító kezén»* című nagyobb költeménnyel aratott tetszést; ép úgy *Tolnai* Lajos *«Az utolsó rév»* című elbeszéléssel. *Kiss* József *«Nápolyi emlékek»* című költeménye egy nápolyi temetést ír le, mely a költőt mélyen meghatotta s ilyen temetést kíván magának is. A közönség megeléjenzte. Végül elhatározták, hogy György Vilmos fölött Tolnai Lajos, Tóth Endre fölött pedig Komócsy tartanak emlékezőbeszédet.

A képművészeti társulat legutóbbi választmányi ülésén, melyen gróf Károlyi Tibor elnököl, *Keleti* Gusztáv igazgató jelentést tett az igazgatóság közlebbi működéséről, melynek egyik fényes eredménye a nemzetközi kiállítás a műcsarnokban.

A kiállítás anyagi sikere azonban nem felelt meg a várakozásnak. Úgy látszik, hogy a második sorozat nagyobb érdeklődéssel találkozott, mert az első három hét alatt majdnem annyian látogattak, mint az előbbi kiállítás hónapok alatt. De a vásárlási kedv most sem nagyobb. A társulat a maga részéről méltán hivatkozhatik arra, hogy a csekély mivártolás dacára is az országos kiállítás által adott alkalommal, azaz egyidejűleg, saját csarnokában magas színvonalon álló kiállítást rendezett. Az igazgatósági jelentésből kiemeljük még, hogy Huszár Adolf sir-emlékére szülővárosa Besztercebánya 200 frtot, a fővárosi szobrászok önképző és segélyegylete 50 frtot adományozott. Az igazgatóság társulati málapul ujjabban Papp Henriknek egy sikerült rézkarcát szerezte meg. *Beditz* Ottónak *«Az elítélt»* című festménye után, mely 1884-ben, a Munkácsi Mihály *«Milton»*-ja után készült, rézkarcocsal együtt fog a társulati tagoknak kiosztani. — Ezután dr. *Semrecsinyi* Miklós titkár hosszabb jelentést olvasott fel az ideai külföldi utjáról, melyet az igazgatóság megbízásából kiállításaink érdekében tett s az alkalommal ugy Párisban, valamint Brüsszelben és Antwerpenben a legkiválóbb francia és belga művészekkel érintkezésbe lépett. — A tanácskozás legfontosabb tárgyát a pécsi püspöknek: Dulánszky Nándornak válasza képezte, a társulatnak a *pécsi bazilika kifestése* tárgyában a közoktatásiügyi miniszterhez intézett felterjesztésére, melyben a püspök körülményesen igazolja azt, hogy e nagy művészi feladat végrehajtását idegen művészre bízta. A választmány e válaszban nem talált megnyugvást s elhatározta, hogy mellőzőtt

művészetünk érdekeinek megóvása végett a kormányhoz újabb felterjesztést fog intézni.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Püspöki beiktató. Szász Domokos erdélyi ev. ref. püspököt főpásztori hivatalába Kolozsvárrf. hó 20-án délelőtt 10 órákor a bel-farkas-utcai ref. templomban fogják beiktatni. Az ünnepélyen ő felségének a választást megerősítő legfelsőbb leirata az egyházkerületi közgyűlésen szintén felolvastatván, a közgyűlés tagjai tesületileg a templomba vonulnak. A beiktatási szertartást a püspök bátyja, Szász Károly dunamelléki ref. püspök végzi. Az esküdtél után az új püspök székfoglaló beszédet tart s a gyülekezetet megáldja.

*Ujmagyar biblia-fordítás. *Duka* Tivadar hazánkfiát, ki Indiából visszatérve állandóan Londonban telepedett meg, ez év április havában az a ritka megisteltetés érte, hogy a hatalmas biblia terjesztő társaság vezérigazgatóságának 30 tagja közé beválasztották. E hatalmas társaság 30—40 millió forint alapvagnának kamatain kívül évenként egy-két millió forint ajándék s más jövedelem felett rendelkezik s e rengeteg összeget tisztán a biblia terjesztésére fordítja; ennek köszönhető többek közt az is, hogy a Károlyi Gáspár-féle biblia fordítását oly oleső órákon lehet megszerezni s hogy kiállításunkon az új-testamentom egyes részeit bármily nyelven ingyen osztogatják. *Duka*, mint az első s valószínűleg még igen hosszú ideig egyetlen magyar ember, ki e társaság vezérérfiai közé bejutott, többek közt arra törekszik, hogy e társaság segítségével a magyarországi protestánsok számára az elavult Károlyi-féle magyar biblia helyett újabb fordítást készítsenek s magyarországi utjának egyik célját is ez képezte. A bibliaterjesztő társaság már régebben is tett lépést e tekintetben s az új-testamentomnak egy új fordítása jelent meg kiadásában, mely azonban, bár kitűnő erő (dr. Menyhárt János debreceni teológiai tanár, Filó Lajos nagy-körösi ref. lelkész és György Vilmos) működtek közre létesítésében, sok tekintetben hiányos. *Duka*, ki f. hó 17-én utazott vissza hazánkból Londonba, egyelőre Szász Károlylyal és dr. Ballagi Mórral s a kolozsvári reform. egyház több kitűnőségével lépett érintkezésbe. Késztelen, hogy e rendkívül kedvező alkalmat a protestáns vezérérfiak hálas köszönettel fogják megtrágni s csakhamar létrejöj egy szakbizottság, mely kellő gondnal s tanácskozással mellett megtegye mindazt, a mit az angolok a biblia új végének s új fordításának készítésénél szem előtt tartottak. A biblia így nagy gondnal készül új fordítás nemcsak a magyar protestánsokra nézve fontos, de kulturtörténeti szempontból is jelentékeny esemény lenne.

MI UJSÁG?

A király a poszejai hadgyakorlatokról e hó 17-én Gödöllőre érkezett, hol pár napot fog tölteni. A király, mielőtt Szelovánát elhagyta volna, megtekintette a határon levő Bródot, s a Száva hídján keresztül a bosnyák partra hajtatott, hol egy bosnyák század tisztelgését fogadta. — A királyné szept. 20-án jön Budapestre, s akkor megtekinti az országos kiállítást, melyet eddig még nem látott.

A trónörökös Gömörben. Rudolf trónörökös, ki pár napot Gödöllőn töltött vadászattal, e hó 15-ikén Gömörbe, Pohorellára érkezett, sógorához Koburg Fülöp herceghez, ki Tiszolczig ment a trónörökös elé. Pohorellán diadaliv és 400 lovas banderium várta a trónörökös, s a vadászást előt elgyűrt volt a környékbeli értelmiség. Mindjárt aznap megkezdődtek a szarvasvadászatok. A trónörökös több napot tölt Pohorellán.

A Széchenyi-émléktábla, melyet a magyar mérnök-és építészegylet a Kazán-szorosban vésetett, elkészült s ünnepélyes felavatása még e hónap meg fog történni. Az egylet tagjai testületileg rándulnak le az ünnepélyre s ez alkalommal meg fogják tekinteni Belgrádot és Mehádiát is.

A Tisza-család ünnepe. E hó 19-ikére volt kitzve Kolozsvárrt a miniszterelnök fiának, Istvánnak esküvője unokahúgával, Tisza Ilona kisasszonnyal, s Tisza László másik leányának, Jolánnak esküvője gr. Bethlen Pállal. A miniszterelnök e hó 17-ikén este érkezett Kolozsvárra.

Az esküvőn násznagy: Tisza Lajos gróf, helyettes Bethlen Sándor gr. lesz. *Tanúk*: Tisza Ilona részéről Tisza Lajos gr. és Bethlen Sándor; — Tisza István részéről Radvánszky Béla és Podmaniczky Géza bárók, Tisza Jolán részéről: Tisza Kálmán és Radvánszky Béla b.; — Bethlen Pál gr. részéről Bethlen Károly és Bethlen Gábor grófok. *Vőfélyek*: Tisza Ilonáé Teleki József gr. és ifj. Tisza Kálmán; — Tisza Joláné: Bethlen László és Aladár grófok. *Nyoszoló-leányok*: Tisza Ilonáé: Odessalchy Irma és Tisza Etelka; — Tisza Joláné: gr. Eszterházy Agnes és Tisza Anna. Jelen lesznek: Tisza Kálmán, ifj. Tisza Lajos, Radvánszky Béla, Tisza Paula, Nagy Ferencz és Géresy Kálmán nevelők, Bethlen István, Bethlen Odón, Bethlen Bálint grófok, Bethlen Géza és neje, ifj. Bethlen Károly, gr. Teleki Géza, Eszterházy Kálmán gróf és családja, Wesselenyi Béláné, ifj. Thoroczay Miklós gr. és neje, Zeyk Dániel, Szilvassy Béla, Beniczky Ádám, br. Jósika Andor nejeikkel, Zeyk József és családja, özv. gr. Teleki Domokosné, dr. Gálffy Endre.

Debreczen alapítványa az erdélyi közművelődési egyesületnél. Debreczen város pénzügyi bizottsága azt a javaslatot terjeszti a közgyűlés elé, hogy a város ötezer forinttal lépjen az erdélyi közművelődési egylet alapító köz, s az összeg évenként ezer forinttal lenne fizetendő.

A Fábán-ünnep Aradon. Az aradi Kölcsey-egylet által Fábán Gábor emlékére rendezett ünnepély vasárnap lesz. A tud. akadémia, a Kisfaludy- és Petőfi-társaság küldötték által képviselteti magát. Az aradi színház fölépült, október első napján akarják megnyitni. Hátra van még a miniszteri szakértő, kinek véleményétől függ, hogy a színház átadható-e rendeltetésének.

A Petőfi hamvait kutató bizottság tagjai e hó 13-ikán este utaztak el Segesvárra. Elutazásuk előtt tisztelgtek Jókai Mór elnököl, s jelentést tettek eddigi munkásságukról. Az adatokat Jókai saját tapasztalataival is gazdagította.

Az új csillag. Az Andromeda-kód megváltozását egyszerre több csillagvizsgálóban észrevették. A spektrum a csillagot hatod vagy hetedrangu csillagnak mutatja. E csillagot legelőször Bonnban vették észre aug. 30-án. Ettől függetlenül látták aug. 31-kén Dorpatban és Berlinben. A brüsseli csillagvizsgáló konstátálta, hogy aug. elején e csillag még látható nem volt. Az aberdeeni csillagvizsgáló főnöke megállapítja, hogy az Andromeda-csillagban aug. 19-ike óta változás történt, minthogy ekkor este 11 óra után ő a csillagot látta, de fölfelezésére egy látszik súlyt nem fektetett. Érdekes a folygyezése az is, hogy Mr. Webb Dublinban már az 1882-ben kiadott *«Valószínűleg változó csillagok katalógusa»* című munkájában föl-említi az Andromeda-kódot, mint a melyben ő egyszer csillagzerű fényt látott, amit máskora legerősebb nagytávcső sem bírt kienni. — A *kalcocasi* érseki csillagvizsgáló intézet is adott ki jelentést az új csillagról, megjegyezvén, hogy színházi távcsővel is észrevehető. Feltűnése ritka eset; Krisztus után csak 23 ily csillag tűnt rögtön fel az égen és rövid idő múlva el is tűnt, vagyis nem látszott többé. A tudósok véleménye szerint nem szabad azt gondolnunk, hogy ezek a csillagok valóban újak, hanem belső гулаadások folytán láthatóvá lettek, a mint azt a fényes spektrál-vonalok eléggé bizonyítják. Még új istókös is van az égen; ezt Brooks csillagász látta először Cambridgeben.

Jókai ellen egy pár németországi lap igaztást indított meg. A korszorú író, kinek műveit német nyelven is oly annyira olvassák, azzal vádolják, hogy németföld, a ki kéziratait az erdélyi közművelődési egylet javára árulja, a németeknek leggonoszabb csufolója és üldözője, a ki az országgyűlésen kigunyolta az ostrák és német hadsereget, és a ki a pénzügyminiszterhez küldöttéget vezetett, mely azt kérte, hogy a névmagyarosítási kérvények bélyege 5 frtől 50 kr-ra szállítsák. Ime a bünlajstrom-melynek alapján a *«Deutsche Warte»*, a *«Leipzigzer Korrespondenzblatt»* a magyar írókat kiátkozását kívánják, és felhívják a német könyvtárosokat, hogy ilyen embernek a könyvét ne árulják, a német közönséget pedig, hogy regényeit ne olvassa, mert az *«gylázat»*. Ennyire ment Németországban már a Schulverein igaztása minden ellen, a mi magyar.

A legfőbb különben az, hogy még azt is merik állítani: ők, a németek tették nagygyá Jókait, ők szereztek neki nevet! Épen a napokban jegyezte föl egy francia hirlapíró a németekről, hogy rendkívüli geniejök van kiállhatatlanná lenni. Azt is látjuk, hogy mily szeretetreméltó igazsággal tudnak valódni és alaposan itélni. Kicsorúság kell hozzá, hogy egy költő méltatásánál nemzetiségi szempontokat rántanak elő, s a költői szellemet ellenszenvek és rokon-

szenvnek szerint itélik. Jókai ellen pedig tökéletesen alaptalan a vád. Irigylük töltünk, mert magyar. Nálunk Magyarországon, nem lehet mondani, hogy valami nagy rokonszennel viseltetnek az oroszok iránt, mégis mikor jutott eszébe itt valakinek egyetlen hangot is emelni jeles orosz írók ellen, s ha emelne valaki, kinevetnék, mint hebevergyaságot és közönségünk tovább is gyönyörködve olvasná Puskin, Turgenyevet, Tolstojt és a többi orosz írókat.

Az Andromeda csillaga és Jókai. A lapokban föl volt említve, hogy az Andromedában föltűnt új csillagról már Jókainak még 1851-ben megjelent novellájában, a *«Láthatatlan csillag»* címűben szó van. Jókai most kijelenti, hogy az elbeszélés meséjét az elhunyt Sikk év Károlyról íroló hallotta, ki azt valamely angol folyóiratban olvasta.

«Ez — mondja Jókai — kizárja azt a föltevést, mintha én magamat akár csillagásznak, akár profétának akarnám elfogadtatni. Hogy ez a csillag épen az Andromeda ködfoltjába került, ez valószínűleg a képzelem játéka. Egyébiránt a ki nem restelné azt a fáradságot, hogy azon évből, melybe az angol-afghán háború esik, fölkeresse azt a hadi tudósítást, mely e novella alapját képezi, abból meggyőződhetné, hogy ez a végezetes csillag ott is az Andromeda ködfoltjában említették meg? Ha igen, akkor ez adat nem az én invenczióm, s lehet tovább kutatni az angol kuforrás után, hogy ki látta hát valóssággal ott» ezt a csillagot? Ha pedig az nincs az angol tudósításban, akkor ez bizony semmi sem más, mint egy véletlen képzelmi ötlet, a miért nem vállalkozok felelősséget. Nekem 1851-ben csillagvizsgálóm nem volt, s ma sem vagyok sem csillagász, sem proféta.»

Előfizetési fölhívás

A *«Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok»* 1885. július-decemberi folyamára.

Lapunk azon t. előfizetőit, kiknek előfizetése szeptember hó végével lejár, fölkérjük az előfizetés melőbbi megújítására, nehogy a lap küldésében fennakadás álljon be.

Negyedévre (szeptember-december).

A Vasárnapi Ujság — — — — — 2 tr — kr.
A Vasárnapi Ujság a *«Világkrónikával»* együtt 2 . 50 .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok — 3 . — .
A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok a *«Világkrónikával»* együtt — — — — — 3 . 50 .

A *«Világkrónika»*, mióta bővített terjedelemben jelen meg, eddigi közleményei mellett állandóan nagyobb elbeszéléseket és regényeket is nyújt olvasóinknak; jelenleg *Verne* Gyula *«A lángban álló szigettenger»* című új regényét közli, minden számban két képpel. — A *Világkrónika* ezen felül, mint hetilapjaink közleményeinek kiegészítője, a hazai és külföldi általánosabb érdeklő eseményeket, az azokban kiválóan szereplő személyiségeket népszerű nyelven írt magyarázatokkal kísért képekben mutatja be; közöl tájékoztató cikkeket, utirajzokat, nép- és tájismertetőket, szemléltető jelentéseket, a hazai és külföldi közérdeklő mozzanatokról, találmányokról, fölfedezésekről, így szintén mulattató próbb közleményeket, s közhasznu tudnivalókat, stb.

A *«Politikai Ujdonságok»* ujjabban *«Magyar Gazda»* cím alatt két-hetenként megjelenő gazdasági képes lappal van bővítve.

T. előfizetőinket fölkérjük, hogy sziveskedjenek az előfizetés megújításánál, vagy a *«Világkrónika»* megrendelésénél *«Criszologus»*ból egy példányt a posta-utalványra ragasztva beküldeni, s minden reklámkezdőt és egyéb a szétküldésre vonatkozó közleményeket a kiadó-hivatalhoz küldeni.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala (Budapest, egyetem-utca 4. sz.)

A *«Jogtudományi Közlöny»* szept. 18-iki száma (38-ik) a következő tartalommal jelent meg: A Magyar Jogászegylet. Dr. *Jellinek* Arthur budapesti ügyvéd. — A váltóképeség korlátozásáról. *Toth* Gáspár selmezi ügyvéd. — A folytonos és folytatólagos bűncselekvények tana. Dr. *Balogh* Jenő. — Törvénykezési Szemle: ki illet a kötelezvény, ha a követelés elárverezett ingatlanon, elherképen továbbra megtagadják? Dr. M. I. ügyvéd. — A jelzálogi keresetekről. *Fehér* Kálmán komáromi ügyvéd. — Különfélék.

MELLEKLET: Curiai Határozatok. — A magyar királyi pénzügyi közigazgatási bíróság elvi jelentőségű határozatai. — Kivonat a *«Budapesti Közlöny»*-ből.

HALÁLOZÁSOK.

BODÓK LAJOS temetése e hó 15-ikén mely részvét közt ment végbe. A jeles férfi barátai és tisztelői nagy számmal gyűltek össze. Megjelent gr. Tisza Lajos is, ki mint közkeletűségi miniszter tanulta becsülni az elhunyt szakképzettségét, továbbá Boross Gábor államtitkár, Hieronymi Károly ostrák-magyar állam-vasuti igazgató és volt államtitkár, sok képviselő, az elhunytak tisztviselőitársai. A koporsót egészen elborították a koszorúk és virágok. Koszorukat küldték: báró Kemény Gábor közkeletűségi miniszter

(«elismerése és barátsága jeléül»), a közkeletűségi miniszterium, a vízépítészeti szakosztály («felejtetetlen főnökének»), a budapesti, békési, szolnoki, komáromi folyammérnöki hivatalok, a budapesti műegyetem, a mérnökegylet stb. Detrich ref. lelkész mondott megható gyászbeszédet és imát, mely után hosszú kocsisorral kísérték a koporsót a kerepesi-uti temetőbe.

Gr. KARACSONYI GUIDÓ holttestét e hó 17-ikén délután szentelték be Buziáson, s onnan Kamenicára, a Marczibányi-család sírboltjába szállították. A Karacsonyiaknak a torontálmezei Beodrán van családi sírboltjuk, de az elhunyt kivánsága volt, hogy neje mellé helyezték. Buziáson a bezenetelést Németh József püspök teljesíté, a kamenicai egyházi szertartásra pedig, mely e hó 18-án ment végbe, Haynald bíbornok utazott le. Az elhunytat ép olyan érzékporsóba helyezték, minőben Deák Ferencz porai nyugszanak. A ravatalt a kamenicai kastélyban állították föl. A végtestességételre az akadémián tagjai közül is többen leutaztak, s az akadémia legközelebbi ülésén jegyzőkönyvileg is kifejezi fájdalomt egy nagy alapítójának elhunytá fölött. A gróf halálhíre nagyon váratlanul érkezett. Jó egészséggben távozott el, s általában erős testalkatú férfiún volt. Az utóbbi években mély csapások érték. Elvesztette nejét, aztán két leányát: (Adrienne, gr. Zichy Sándor neje) kit szerencsétlen halál ragadtott ki övéi köréből, s a 17 éves Guidóbalinet, ki a lórl ócsolt le. A grófnak azonban még szerető családi köre maradt: fiai, kik közül Aladár országgyűlési képviselő, s pár év előtt vezette orthorú Elek Gusztáv ezredes leányát, Margitot. Leánya pedig gr. Zichy Géza, az ismert író és jeles zongoraművész neje.

PAULIKOVITS LAJOS, nyug. főreáliskolai tanár, meghalt Kassán 53 éves korában. Egykor termékeny regényíró volt, de már régen elhalgatott. Huszon 1832-ben született, M.-Szigeten tanult s midőn a pályaválasztás küszöbén állt, egyszerre sok csapás érte: elveszté szüleit, fivérét és saját személynél; vigaszt fordult az irodalomhoz s sok történelmi és irodalmi ismerettel bírván, nővéreinek történelmi rajzokat, elbeszéléseket diktált, melyek lapokban és kötetekben jelentek meg. Beteges és világtalan lévén, egyedül képzelete világára volt utalva, mely azonban nem nyerhetett elég tápot. Tíz év alatt következő önálló művei jelentek meg: *«Hét vár»* regény, *«Rajzok a hajdanakoról»*, *«Nefejelek»* a történelem mezejéről, *«Sarkadvár»* regény, s *«Püspöky örmagy»* regény. I. Napoleon korából. Sikerült műtét visszaadván látását, tanár lett a kassai reáliskolánál s 1862 óta nem írt nagyobb művet. Gyöngye találata miatt néhány évvel ezelőt nyugalmba kellett vonulnia. Szélid természetű, jószívű s erős lelki ember volt. Ki békén tűrte a sors csapásait. Nővérei és ezek felőtti gyermekei adták ki elhunytáról a gyászlapot.

KNOLL KÁROLY, a tud. akadémia könyvtárosa, a Hornyánszky-féle nyomda igazgatója, a legműveltebb és legtevékenyebb fővárosi könyvtárosok közt egyike, 47 éves korában meghalt. Tíz évig volt vezetője az akadémia könyvtárához hivatallának. Hosszas betegeskedés vetett véget a derek férfiú életének.

Elhunytak még a közlebbi napok alatt: gróf NYÁRY ISTVÁN, 94 éves korában, a türcomageyi Szucsányban. — PRÁGAI LAJOS, az alsó-borsodi ref. lelkész kar egyik tisztalt veteránja, nyug. esperes, a sárospataki főiskola volt egyházi algonokna, s a makiári egyház esperese, Mező-Keresztessen. — PALLA JÁNOS, rábacsanaki plebános, 71 éves korában. — IHNATKO GRÖBEY, losonci állami főgymnáziumi tanár, ki örörművelés is működött, s néhány év előtt *«Czigány szótár»* adott ki, 45 éves korában, Losoncon. — SINKAI JÁNOS, nyug. urodalmi ügyész, Torontálmeze és N.-Beeskerek város bizottságainak tagja, 85 éves korában, N.-Beeskerekben. — GERLEIN MIHÁLY, Békésmegye és Gyula város bizottsági tagja, a város egyik legzadagabb polgára, 61 éves korában. — CLAMA ALAJOS, Székeshérvár és Fehérmegye bizottsági tagja, 71 éves korában. — Dr. FRANTZ ALAJOS, orvos, Hevesmegyei tiszti főorvosa, Eger városi képviselő, egri jogakadémiai tanár, a hevesmegyei orvos- és gyógyszerész-egylet elnöke, 56 éves korában, Budapestben, honnét holttestét Egerbe szállították. — LAZAR GYÖRGY, fővárosi könyvkötő, a legműveltebb magyar iparosok egyike, ki a muzeumi és akadémiai könyvtáraknak is sokat dolgozott, 56 éves korában, Budapestben; ugyanitt TORNAV GÉZA, törvényeszi hivatalnok és Sívó Gyula, 58 éves korában. — GENTSY ALBERT, Szolnok Dobokamegye aljegyzője, volt honvéd, 56 éves korában. — NAGY ADOLF, szépképzettségű ügyvéd, Nagy-Váradon, kinek 34 éves korában történt halálát özvegy édes anyja, testvére és nagyszámú rokonság gyászolja. — KÜLENIK JÓZSEF, nyug. járásbíró, 74 éves korában, Bazinban. — HAJNOK GÉZA, honvéd huszárszázasos, 41 éves korában, Elleméren. — JAKSICH JÁNOS, városi volt tanácsos, az árva-váraljai urodalom közhírtokosa, 77 éves korában a bihar-megyei Csátáron. — KLIMENT JÓZSEF, nyug. ezredes, 77 éves korában, Pozsonyban. — GOLDMAYER FÜLÖP, hadseregbeli nyug. kapitány, kit szélhűdés érte, elvesztette beszédképességét a fegyverrel oltotta ki életét, Gyöngyösön. — KÖVÉR JÓZSEF, pénzügyi titkár, az illeték-kiszabási hivatal főnöke, Rimaszombatban. — SZENTPÉTERY FERENCZ, táviró-tiszt,

Hölgyeknek nélkülözhetetlen a CREME DE MARGUERITE.

Ezen pompás habserű kenőcs teljesen **zsír- és fémmentes**, és így nappalra alkalmazható hölgyek helyett, miáltal az arc megóvódik a nap és lég kártevékenységétől. Az arcnak **ifjú báj, lágyagot** kölcsönöz; a **szeplőt, májfoltot és atkákat** eltünteti. Oly rendkívül előnyösen különbözik a toalette-vegyészet ezen legújabb s jeles vívmánya minden **ösmeret hasonnemű készítménytől**, hogy teljes meggyőződésünk szerint az sohasem fog hiányozni annak pipere-asztaláról, a ki azt **csak egyetlen egyszer is megkísérli**. Minden üveghez az orsz. vegykeresleti állomás bizonyítványa van mellékelve, mely a készítmény teljes ártalmatlanságát igazolja. Egy üveg ára használati utasítással együtt 2 frt.

Főraktár: Budapest, Kálvin-tér „Magyar korona” gyógyszerár, honnan postai utánvét mellett is szerezhető.

Körülmenyesebb ösmertetést kívánatra bérmentesen küldünk.

Creme de Marguerite

FOLYÉKONY GLYCERIN-CREME

A folyékony glycerin-creme sikerült egyesítése a legártatlanabb szerekek, melyek a bőrt nemcsak simábbá és finomabbá teszik, hanem annak fiatalos frissességét fontartják. Ez eltér az eddigi közönségesen használt glycerin-illatszerektől, melyek a glycerin kívül semmi nemű hatályos részeket nem tartalmaznak. Ára frt 1.20.

Legfinomabb glycerin-szappan glycerin és illatos növényekből, kitűnően tisztít és élénkíti a bőrt, és a finom pipereszappan minden kívánt előnyeivel bír. Darabja 35 kr.

Párisi hölgypor (legfin. poudre de riz) a bőrnek leggyengédebb fehér színt adja, és ártatlansága mellett mégis a bőrt simán és szárazon tartja. — Hölgyeknek, egy férfiaknál is borotválás után nagy kedveltségnek örvendő. — Egy doboz ára 50 kr. (fehér és rózsaszín) tollal 1 frt.

Kézmosó-por mandula-szappan és spermacetből készítve, a legártatlanabb arcz- és kézbor tisztító szer. 1 doboz ára 50 kr.

Rouge végétal arczpirosító, ára 50 kr. **Török József gyógyszerésznél**, Budapest, király-utca 12. Hamisított párisi hölgypor-tól óvakodni tessék. Csak az tekintendő valódinak, melynek dobozára, valamint használati utasításán a fenti védjegy látható.

Dr. Lengyel F.

nyir-balzsama.

Már a növényi nedv, mely a nyirből ha annak törzset megfűrték, kifolyik, ember emlékezet óta a legkitűnőbb szépitőszereknek van ismérve; ha pedig e nedv a főtalló utasítása szerint vegyi uton balzsammá dolgoztatik, majdnem csodálatos hatással bír. Ha azaz arczot vagy egyéb bőrrészeket este bekenjük, már a következő reggelén majdnem észrevehetően pikkelyek válnak le a bőrről, minek folytán az gyöngédű és fehérré válik.

E balzsam kisimítja az arcon támadt redőket és himlőhelyeket, fiatal arczsint ad; a bőrnek fehérséget, gyöngédűséget és frissességet kölcsönöz; a legrovidebb idő alatt a szeplőt, májfoltokat, anyajegyet, orrvörösséget, bőrtájak és minden egyéb bőrrazenyintet eltávolít. Egy korsóval használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.; postán küldve 10 kral több. **Fő letét Magyarországon számára** Török József, gyógyszerésznél, Budapest király-utca 12. szám; Pozsonyban Pistori Bódog, gyógyszer; Temesváron Tarcay József gyógyszer. Zágrábban Mittelbach Zsigmond gyógyszerésznél.

39-İK SZÁM. 1885.

BUDAPEST, SZEPTEMBER 27.

XXXII. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és a egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 frt félévre 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre 6 frt félévre 3 • Keltöldi előfizetésekre a postai megfizetésről viteldi is csatlakod.

Dr. MAJER ISTVÁN.

(Félszázados írói jubileuma alkalmából.)

ESZTERGOMNAK, a legelső magyar királyi székhelynek, sok nevezetessége van. Fejedelmi fényű bazilikáján, a történelmi di-
csőségű primási széken, számos emlékein, mű-
kincsein kívül vannak a társadalom és tudomá-
ny terén élt és élő nevezetességei, s ezek
között van egy, palotában és kunyhóban egy-
aránt ismert, szeretett, népszerű nevezetessége:
Majer István cz. püspök, írói néven „István
bácsi”, az országosan ismert népies író, a pæda-
gógiai irodalom egyik veterán bajnokának rokonszenves alakja ez.

Arcképét és rövid életrajzát azért közli mai számunk, mert most 50 éve annak, hogy tollal kezében, lelkesedéssel szívében, szolgálni kezdte a magyar nemzeti művelődés ügyét irodalomban, népnevelésben és közéletben.

Esztergom városa Majer István írói tevékenységének félszázados jubileumát rokonszenvesen ünnepelte meg.

És midőn e város „István bácsi”-nak, a népirónak, közhasznú írói tevékenységéért az elismerés koszoruját órá-
ziókban nyújtja át, csak önmaga iránti kötelességét rója le, önmagát tiszteli meg. Mert a jeleseknek tiszteletére gyujtott örömláng visszaveti fényét az ünneplőkre is.

Majer István Esztergomé! Az ő magas állásának fényét, jó szívének kisugárzó melegét első sorban Esztergom érzi. Jótevékenységének tényei itt a legsűrűbbek. Nyilvános pályáján 30 évnél többet töltött Esztergomban.

Jubilánsunk az irodalomban a népművelődés ügyét közvetlenül szolgálta mint pædagogiai író, mint képezdei tanár, később mint a fővárosi összes elemi és magán iskolák igazgatója. A magyar pædagogiai írók egyik veteránja tehát, kinek nevéhez e téren az uttörés dicsősége fűződik. De a népies íróknak egyik érdemes előfutára is ő, azon korból, midőn az írók arisztokraciája nem igen ismerte még föl — néhány jeles költőn-
ken kívül — a népre való hatás titkait.

Majer István, neveléseti és népiratival, nem a tudós névért, nem akadémiai babérért dolgozott; de, hogy használjon

a népnek, benne az olvasási vágyat felkeltse és táplálja — csak azért írt, dolgozott, adott ki könyveket, népiratokat, aranytanácsokat, alapított és szerkesztett naptárt, dolgozott és dolgozik mind e téren mind e mai napig. Ez a tevékenysége az írói, a tanári, a lelkipáztorkodási téren, huzódik egész életén keresztül szakadatlan láncolatban mai félszázados írói jubileumáig.

Ma már a papi méltóság magas székén, cimei és rendjelei fénye közepette, ép úgy a nép „István bácsija”, mint volt pályája kezdetén.

1835-ben, a „Tudományos Gyűjtemény”-be írott két értekezésével kezdte írói működését — és ma, 1885-ben, hivatalos és főpapi bokros

teendőin kívül, még mindig az írói tollal van legkedvesebb foglalkozása.

Dr. MAJER ISTVÁN Moesonokon, Nyitramegyében született 1813. aug. 15-én. Derék polgári szülők gyermeke. Atyja Kluch nyitrai püspöknek sok éven át kedvelt udvari tisztje vala. Elemi kiképzését otthon és Érsekújvárott nyert, középtanodai kiképzést Esztergom- és Nagy-Szombatban.

Már mint növendékpap társai között magyar nyelvgyakorló iskolát létesített és társait rajzolni tanította.

Tanulmányai végeztével, fiatal kora miatt, pappá nem szenteltethetvén, a pesti egyetemen jogot hallgatott; majd a báró Sennyei családnál nevelősködött, nevelője volt báró Sennyei Pálnak, a főrendiek háza jelenlegi elnökének.

1836. aug. 29-én pappá szenteltetett és Muzslán, majd Esztergomban segédlelkései állásban volt. Ekkor gyakorolta a rézbe metszés művészetét. Szent tárgy képei több mint százszor példányban terjedtek el. Egyéb képei megjelentek a „Honművés”, „Magyarföld és népei”, „Életképek”, „Pesti Divatlap”, a „Magyar Népujság” s más vállalatokban, s mindenek fölött „István bácsi naptára” 31 évfolyamában.

1842-ben Kopácsy hercegprímás által az Esztergomban föllállított tanítóképezdébe első tanárnak nevezetett ki. Itt működött, mint kitűnő tanár és pædagogiai író mindaddig, míg 1849. okt. 27-én a pesti kir. egyetem bölcsészeti kara által a felsőbb pædagogia tanszékére lön meghíva.

Képezdei tanárkodása idején írta „Népnevelés”-ét (1844). Irányadó, uttörő munka volt, melyet Esztergom vármegye 1845-ben körratilag ajánlott a köztörvényhatóságok figyelmébe; Czaban tót író le is fordította és több tanintézetbe iskolai könyvül vitetett be. A szerző nagy súlyt fektet a művében közt többi az egészégtanra. Ez időben írta még a következő műveket: „A magyar képezdek reformja” (1848.), „Liturgia” (1847.), „Szindarabok az ifjúság számára” (1847.), „Egészégtan a nép számára” (1847.), „A jó házigazda” (1848. és 1869.).

Az első egyetemes tanítógyűlésnek (1848.) jegyzője volt. Következő évben,

MAJER ISTVÁN V. PÜSPÖK.

Pirszén (coaks) eladás.

Van szerencsénk ezennel közírré tenni, hogy 1885 szeptember 1-től helybeli légszergyárainkban az

I-ső rendű és dió-pirszén 100 kilóként 1 frt 50 kr.-ra leszállítottatik.

II-od rendű pirszén pedig az eddigi áron **100 kilo 1 forint 20 kr.-ért** kapható.

Házhoz szállítás és berakásért **250 kilótól 1000 kilóig** terjedő rendelvényeknél **100 kilóként 14 kr. 1000 kilót** meghaladó egész fuvaroknál, **100 kilóként 10 kr.** számítottatik. Budapest, 1885. augusztus 31.

Általános osztrák légszesztársulat.

A budapesti légszeszt-gyárak helyi igazgatósága.

100.000 forint
FŐNYEREMÉNYE

a 'budapesti kiállítási sorsjegyeknek

Egy eredeti sorsjegy csak 1 frt, 11 darab csak 10 frt.

Kapható

LÖRY J. bankházában Budapest, hatvani utca 17. sz. a.

Ismételdadók felfogadtatnak.

A fenti bankház eszközli egyszersmind mindennemű állampapírok, részvények és sorsjegyek vételét és eladását napi árfolyam szerint. Előlegét nyújt értékpapírokra igen mérsékelt kamat mellett.